

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Komunikace v prostředí nových technologií

Radek Duchek

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Komunikace v prostředí nových technologií

Problém kyberšikany

Radek Duchek

Vedoucí práce:

PhDr. Vladimír Havlík, CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2015

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Vladimíru Havlíkovi, CSc. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Obsah

1. Úvod	7
2. Definice pojmu kyberšikana	8
3. Historie kyberšikany	10
4. Prostředky a účastníci kyberšikany	12
4.1 Používané a zneužívané prostředky	12
4.1.1 Technologické prostředky	12
4.1.2 Média (kanály) šíření kyberšikany	13
4.2 Účastníci kyberšikany	16
4.2.1 Oběť kyberšikany	17
4.2.2 Agresor kyberšikany.....	18
4.2.3 Přihlízející v kyberšikaně.....	18
5. Projevy kyberšikany	19
5.1 Nevyžádaná pošta (spamy, hoaxy, viry)	19
5.2 Rozohňování – flaming	19
5.3 Obtěžování (harassment)	20
5.4 Pomlouvání – denigration	20
5.5 Vydávání se za někoho jiného – impersonation.....	21
5.6 Odhalení a podvod – outing and trickery	21
5.7 Vyloučení – exkluze	22
5.8 Pronásledování – cyberstalking	22
5.9 Veselé fackování – happy slapping	23
5.10 Vydávání se za někoho jiného na internetu za účelem osobní schůzky vedoucí k obtěžování – cybergrooming	24
5.11 Ohrožení – cyberthreats	24
6. Výzkumy kyberšikany - ČR	25
6.1 Prevence nebezpečných komunikačních praktik spojených s elektronickou komunikací pro pedagogy a nepedagogy (2008-2009)	25
6.2 Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013.....	27
6.3 Online obtěžování a kyberšikana – Projekt Copingové strategie kyberšikany u adolescentů.....	30
6.4 EU Kids online	32

7. Výzkumy kyberšikany - USA.....	35
7.1 Cyberbullying research center – 2010	35
7.2 Cyberbullying research center – 2014	36
7.3 Cyberbullying research center – 2015	38
8. Shrnutí.....	39
8.1 Výzkumy kyberšikany v ČR	39
8.2 Výzkumy kyberšikany v USA	39
9. Závěr	41
10. Seznam knižních zdrojů	44
11. Seznam internetových zdrojů	46
12. Seznam příloh	48
13. Resumé.....	49
14. Přílohy	50

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je Komunikace v prostředí nových technologií, se zaměřením na kyberšikanu. Dané téma bylo zvoleno z důvodu komplexního pochopení problematiky kyberšikany v ČR a USA.

Cílem práce je představit výzkumy týkající se problematiky kyberšikany v ČR a USA. Pokusit se o jejich deskripci a srovnání zjištěných výsledků. Zanalyzovat tak jednotlivé výzkumy a definovat určité závěry. Cílem je tedy na základě jednotlivých výzkumů určit rozšířenost kyberšikany a další charakteristiky, které budou mezi jednotlivými výzkumy porovnány.

Práce je rozdělena do 9 kapitol. První kapitolou je úvod. Druhá kapitola představuje definice pojmu kyberšikana. Jedná se o různé pohledy autorů na stejný pojem. Ve třetí kapitole je popsán historický vývoj kyberšikany na základě rozvoje technologických prostředků. Čtvrtá kapitola se skládá ze dvou částí, kdy první část je zaměřena na prostředky, prostřednictvím kterých dochází ke kyberšikaně. Ve druhé části jsou vymezení účastníci kyberšikany. V páté kapitole jsou popsány jednotlivé projevy kyberšikany. Šestá kapitola se zabývá výzkumy kyberšikany prováděnými v ČR. Sedmá kapitola je věnována výzkumům kyberšikany v USA. Osmá kapitola je shrnutím práce, které sumarizuje výsledky předchozích výzkumů. Devátá kapitola je pak závěrem práce.

2. Definice pojmu kyberšikana

Na úvod práce je důležité vymežit pojem kyberšikana (taktéž kybernetická šikana, či anglický výraz cyberbullying).

„Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií.“ (Priceová, Dalglish, 2010, s. 51) Správně je tedy poznamenáno, že se jedná o záměrný čin s cílem poškodit uživatele.

Martínek definuje kyberšikanu jako: „... zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), především mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy.“ (Martínek, 2015, s. 171) S definicí lze částečně souhlasit, nicméně sousloví – vyvést z rovnováhy - dle mého názoru může směřovat ke zjednodušenému chápání této činnosti. Vyvedení z rovnováhy lze brát jako prvotní fázi kyberšikany.

Kolář se ve své knize zaměřuje na školní prostředí, čemuž odpovídá i směřování jeho definice. Nicméně také vystihuje význam tohoto pojmu. „Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně psychicky týrá a zraňuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu novou informační a komunikační technologii – zejména internet a mobil.“ (Kolář, 2011, s. 83)

Šmahaj se ve své knize odkazuje dle jeho slov na autora pojmu kyberšikana, Billa Belseyho, který pojem definuje jako: „Úmyslné, opakované, nepřátelské chování ze strany jednotlivce nebo skupiny za účelem ublížit ostatním a zároveň zahrnuje využití informačních a komunikačních technologií (např. E-mail, mobilní telefon a pager, IM, vytvoření hanlivých osobních webových stránek).“ (Šmahaj, 2014, s. 44)

Willard ve své knize definuje kyberšikanu následovně. „Cyberbullying is being cruel to others by sending or posting harmful material or engaging in other forms of social aggression using the internet or other digital technologies.“ (Willard, 2007, s. 265) Doslova spojuje pojem kyberšikany s krutostí vůči ostatním, a to prostřednictvím zasílání zraňujících materiálů či jiné formy agrese prováděné na internetu nebo s využitím dalších digitálních sítí.

Smith a kol. definují cyberbullying takto: „An aggressive, intentional act carried out by a group or individual, using electronic forms or contact, repeatedly and over time against a victim who cannot easily defend him or herself.“ (Smith et al., 2008, s. 376) Termín kyberšikana tak popisuje jako agresivní, úmyslný čin prováděný skupinou či jednotlivcem, a to opakovaně za použití různých elektronických forem či

kontaktů. Vše směřováno vůči osobě, která se snadno nemůže bránit. Opět jako u jiných autorů je i zde důraz na agresivní, úmyslný čin.

Z předchozích definic lze dle mého názoru vymezit určité charakteristiky, ve kterých se shodují definice a které jsou typické pro kyberšikanu. Jedná se o:

- úmyslnou, zpravidla opakovanou činnost,
- zneužití informačních technologií,
- negativní psychický nátlak.

Ve srovnání se šikanou lze rozdíl definovat v absenci fyzického kontaktu. Kyberšikana je psychický útok na člověka, či skupinu osob, a to za účelem negativního psychického zraňování, které bývá zpravidla opakované. Osoba, která tento nátlak vykonává se tak úmyslně dostává do postavení, kdy se snaží oběť kyberšikany účelně zastrašit, ponížit, vydírat jí, ublížit jí.

Podobné závěry stanovuje i Černá, kdy definuje typické znaky.

„Základní prvky kyberšikany:

- děje se prostřednictvím elektronických médií,
- opakovanost,
- záměrnost agresivního aktu ze strany útočníka,
- mocenská nerovnováha,
- oběť vnímá toto jednání jako nepříjemné, ubližující.“ (Černá a kol, 2013, s. 21)

Shrnutím této kapitoly lze říci, že kyberšikana je uskutečňována přes negativní psychický nátlak, a to s využitím moderních technologií. Právě z důvodu výskytu kyberšikany prostřednictvím elektronických médií je velmi častá anonymita původce (dále označováno i pojmy agresor, útočník). Právě anonymita může být dle mého názoru určitým hnacím motorem pro původce kyberšikany, neboť v něm může vzbuzovat pocit jistoty z neodhalení a posilovat tak psychický nátlak na vyšší úroveň (resp. stupňovat jej).

3. Historie kyberšikany

Třetí kapitola bude věnována historickému kontextu kyberšikany. Jedná se o disciplínu relativně novou a stále se vyvíjející, proto bude nejprve představen vývoj médií, díky kterému byli psychologové a jiní nuceni zabývat se tímto problémem. Poté bude nahlédnuto také na vývoj samotné kyberšikany.

Historii kyberšikany nelze představit přesnou časovou osou. Jde o problém, který se vyvíjel na základě rozvoje technologických médií. Vašutová (2010, s. 12) je rozděluje následovně:

„V rovině technologické můžeme média rozčlenit do tří hlavních skupin:

- Média tištěná (mezi něž řadíme noviny, časopisy, knihy či letáky).
- Média s vysílaným signálem (jimiž rozumíme telegraf, rozhlas a televizi).
- Nová média, mezi něž patří internet, sociální sítě, GSM, počítačové hry, CD-ROM atd.)”

K výskytu kyberšikany tedy nejvíce přispěl rozvoj nových médií. Jak uvádí Vašutová, pojem “nová média” nenabýval ve starší literatuře stejného významu jako dnes. Dříve se jednalo o doplňky již existujících technologií. Příkladem může být televize a rozšiřující vlastnost – teletext. (Vašutová, 2010, s. 13)

Dle Vašutové dochází k výrazné proměně pojmu “nová média” počátkem 90. let minulého století. Objevily se nové formy jako internet, sociální sítě, počítačové hry aj., což jsou média založená na počítačových technologiích a počítačových sítích. V současnosti je tento pojem synonymem počítačových médií, v nichž se v současnosti kyberšikana vyskytuje. (Vašutová, 2010, s. 12)

O něco později, kolem poloviny 90. let, se začal postupně formovat současný výraz dalšího pojmu, který zahrnuje problematika nových médií, a to kyberprostor. Tento pojem se začal objevovat již v 80. letech minulého století, ovšem autoři, kteří se ho snažili definovat, se ještě nepřibližovali dnešnímu významu. S tím přišel kolem roku 1995 antropolog David Hakken, jenž kyberprostor definuje jako sociální arénu, do níž vstupují všichni, kteří používají pro sociální interakci pokročilé informační technologie. (Vašutová, 2010, s. 14.) V tomto období se začaly počítače a počítačové sítě využívat více i v domácnostech. Jejich užívání nebylo ovšem stále tak rozšířené, aby se někdo zabýval problémem kyberšikany.¹ (Lidická, 2009, s. 71)

---

¹ Pozn.: Příkladem může být film *Sít* z roku 1995, který měl představovat riziko, kam až může zajít napojení životů lidí na technické vymoženosti. Hlavní aktérka přišla o svou identitu pouhým přepsáním jejích údajů v počítačové databázi, a ač se dnes s tímto problémem setkáváme běžně, v době kolem roku 1995 tento film téměř spadl do kategorie sci-fi. (Lidická, 2009, s. 71)

Čím více byly užívány počítačové technologie, tím více ovšem docházelo k oslabování tradičních médií (periodického tisku nebo rozhlasu). Počítačový prostor (neboli kyberprostor) měl otvírat lidem možnost společných veřejných diskusí nebo dokonce podporovat demokratizaci. Ke změně pozitivních postojů k novým technologiím začalo docházet na počátku 21. století, a to díky vzrůstajícímu výskytu sociopatologického chování v prostředí internetu - nelegálně získaná data, internetové pirátství, zneužívání falešné identity a v neposlední řadě kyberšikana. (Vašutová, 2010, s. 15)

Jednou z prvních publikací o kyberšikaně se stal článek z roku 2003 publikovaný v Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. Tento článek jako první poukazoval na nedostatek informací a zdrojů na téma kyberšikany a její předpokládané rozšiřování. Teprve až roku 2008 se poprvé objevuje literatura, která negativní chování v kyberprostoru mapuje. Časopis pod názvem Journal of Adolescent Health se v jednom ze speciálních vydání věnoval kyberšikaně. Zabýval se souvislostmi mezi násilím mládeže a elektronickými médii. (Vašutová, 2010, s. 76)

Kyberšikana byla začleněna jako jedna z forem klasické šikany. Po celou dobu, od počátku 21. století do současnosti, je pořád velmi diskutovaným tématem. Dochází ke stále většímu rozvoji počítačových technologií, které mají často na životy lidí pozitivní vliv. Naopak se ale v kyberprostoru nachází mnohá nebezpečí, týkající se například i sílicího vlivu kyberšikany. V poslední době každým rokem probíhá mnoho výzkumů na tuto problematiku a v současné době se hovoří o mezinárodním výzkumném zájmu. (Šmahaj, 2014, s. 42)

4. Prostředky a účastníci kyberšikany

V této kapitole budou představeny, jak prostředky skrze které dochází ke kyberšikaně, tak i účastníci, kteří jsou do tohoto problému zapojeni. Kyberšikana je problémem lidským, sociálním, neustále se vyvíjejícím a díky stále rychlejšímu vývoji nových komunikačních technologií je do ní zapojeno čím dál více lidí. Zejména v posledních letech dochází k rychlému vývoji veškerých technologických prostředků, a ty komunikační nejsou výjimkou.

4.1 Používané a zneužívané prostředky

Prostředky kyberšikany lze chápat především dvojím způsobem. Může se jednat o zejména nové technologické prostředky, které lidé využívají v běžném životě a jsou momentálně v mnoha případech pevnou součástí jejich každodenního života. (Vašutová, 2010, s. 80 – 81)

Ve druhém významu se jedná o prostředky nebo spíše mediální kanály, které lidé využívají právě skrze nové technologie. (Rogers, 2011, s 33 – 35)

4.1.1 Technologické prostředky

Jedná se o prostředky, které jsou součástí každodenního života mnoha lidí. Vašutová technologické prostředky dělí na mobilní telefony a internet. (Vašutová, 2010, s. 80 – 81)

a) *Mobilní telefony*

Mobilní telefony v dnešní době již nepředstavují hlavní přínos ve spojování se s blízkými a jinými důležitými lidmi pomocí telefonování nebo krátkých textových zpráv, ale jsou i nástrojem obtěžování. (Vašutová, 2010, s. 80) V současnosti již může agresor zastihnout oběť prakticky kdykoli, jelikož se mobilní telefon stal každodenní součástí většiny lidí, která ho nosí neustále u sebe. Riziko představuje i fakt, že většina přístrojů je většinou neustále připojená k internetové síti. (Vašutová, 2010, s. 81)

Potvrzuje se myšlenka teoretika médií Jana Jiráka, kterou zmiňuje ve své knize Eckertová a říká: „... že stálá dostupnost je vlastně vyžadována. Máme-li během dne vypnutý telefon, můžete dokonce působit podezřele. Volající je občas popuzen, že volaný nezvedá a nezvedá...” (Eckertová, 2013, s. 23)

b) *Internet*

Internet dnes již neplní jen funkci sdílení různých informací, zpravodajských článků, audio a video záznamů. Je možnost zapojování se do diskusí s ostatními, navazování vztahů nebo dokonce, což je zřejmě nejzávažnější forma využívání internetu, vytváření si virtuální reality. (Vašutová, 2010, s. 81) Skrze využití internetu a konkrétně jeho médií či kanálů dochází často ke vzniku či šíření kyberšikany.

4.1.2 Média (kanály) šíření kyberšikany

V této podkapitole budou představena média, která jsou využívána buď mobilními telefony, nebo v prostředí internetu a vedou k výskytu kyberšikany. Vanessa Rogers definuje osm nejrizikovějších médií, která budou doplněna o poznatky dalších autorů. Jedná se o média, která lidé často využívají a hrozí jim skrze ně nebezpečí. (Rogers, 2011, s. 33 – 35)

a) Textové zprávy prostřednictvím mobilních telefonů

Dle Rogers: „... obvykle jde o zprávy s výhrůžným či útočným obsahem.“ (Rogers, 2011, s. 33) Může také docházet k zahlcování zprávami, kdy agresor odešle nespočet textových zpráv. (Rogers, 2011, s. 33) Oblíbenou obdobou klasických SMS zpráv jsou zprávy MMS, skrze které se dají posílat různé ubližující obrázky a fotografie. (Černá, 2013, s. 29)

b) Fotografie nebo videoklipy pořízené kamerou mobilních telefonů

Jedná se o fotografie a videa zachycené kamerou mobilního telefonu, tabletu nebo jiných prostředků, které útočník zveřejní na internetu. (Šmahaj, 2014, s. 50) Agresor tímto činem svoji oběť různě zahanbuje, zesměšňuje nebo zastrašuje. Jednou z možností kyberšikany pomocí fotoaparátu mobilního telefonu může být takzvaný Happy slapping², což je nahrávání a sdílení videozáznamů fyzických útoků na internetu. (Rogers, 2011, s. 33) V současné době není problém uložit jakékoli video na internet ani pro méně zdatného uživatele. Příkladem může být web YouTube, který sleduje mnoho uživatelů a cenzura na něm je minimální. Pod jednotlivá videa je možnost přidání komentářů, sdílení obsahu na Facebooku, Twitteru, čímž může docházet k výše zmíněným útokům.

c) Mobilní telefonáty

Počet mobilních telefonních zařízení neustále narůstá. Přibývá také agresorů, kteří toto zařízení využívají ke kyberšikaně, a to formou neustálých, často útočných hovorů nebo častého prozvánění. Dalším případem je, když útočník odcizí oběti telefon a využívá ho k volání na kontakty v jeho seznamu a oběť je tím pádem považována za agresora. (Rogers, 2011, s. 33-34) Agresor většinou využívá více SIM karet, jelikož dnes existují tzv. „karty na jedno použití“. Častou formou kyberšikany skrze telefonáty je, že útočník volá oběti několikrát denně, a to i v noci a informuje jí, co právě dělá, co má na sobě nebo také, že sleduje její nejbližší a podobně. (Šmahaj, 2014, s. 50) Stejně jako v prvním případě se jedná o provozování kyberšikany skrze kontaktování mobilním telefonem, ke kterému má přístup prakticky

---

² Jedná se o nafilmování oběti v situacích, kdy je například fyzicky napadána a záznam útoku je zveřejněn na internetu. (Vašutová, 2010, s. 87)

každý. To samé platí o SIM kartách, které lze bez problémů získat zdarma i s počátečním kreditem. Pak už není problém vybrat si konkrétní oběť nebo náhodně zvolit telefonní číslo a začít s různými formami obtěžování.

d) E-mailové zprávy

Vašutová ve své knize uvádí, že: „... email je asynochronním³ privátním prostředkem, který umožňuje šíření sdělení jednomu nebo více příjemcům.“ (Vašutová, 2010, s. 81) Poukazuje také na fakt, že se jedná o jeden z nejstarších prostředků kyberšikany. (Vašutová, 2010, s. 82) Prostřednictvím emailu může být zpráva odeslána velkému množství příjemců najednou, a přestože oběť může maily označovat jako spamy, agresor si může neomezeně vytvářet další účty. Jednou z forem kyberšikany pomocí emailu je získání přihlašovacích údajů oběti, čímž se útočník dostává k osobním údajům, citlivým zprávám nebo také tzv. emailing listu neboli adresáři s kontakty. (Šmahaj, 2014, s. 50) Email mohou využívat všichni, kteří mají přístup k internetu. Jeho vytvoření je často jednoduché a není problém zůstat anonymní. Jsou sice vyžadovány základní údaje o osobě, ty však mohou být smyšlené, stejně jako si uživatel může zvolit libovolné přihlašovací jméno nebo jméno osoby, která se má stát jeho obětí. Díky neopatrnosti uživatelů a zadávání jednoduchých hesel, dochází často k jejich odhalení agresorem. V tomto případě může mít útočník široké pole působnosti, jelikož pomocí přihlašovacích údajů k emailu se lidé často připojují také k mnoha sociálním sítím a podobně.

e) Chatovací místnosti a diskusní fóra

Jedná se o online prostředí, kde je možné s ostatními komunikovat přímo, v reálném čase v chatovacích místnostech nebo nepřímo, pomocí různých diskusních fór k nějakému článku či tématu. Černá uvádí, že: „... v tomto prostředí může často dojít k pomlouvání, vyloučení a ostrakizaci (právě zamezením oběti přístupu do konkrétních skupin, často se vyskytuje také flaming⁴.“ (Černá, 2013, s. 30) Velmi časté je také vydávání se agresora za někoho jiného, například i za přítele oběti a se snahou dostat z ní intimní informace. (Černá, 2013, s. 30)

f) Programy pro zasílání okamžitých zpráv – instant messaging

Jedná se o programy, jakými jsou Skype, ICQ, MSN nebo v prostředí „chytrých“ mobilních telefonů se jedná například o aplikace Viber nebo Whatsapp. Jejich pomocí dochází k písemné či video komunikaci v reálném čase. Toto prostředí je v současné době velice rozšířené, a to hlavně mládeží. Kyberšikana v něm

---

³ Znamená, že není vyžadována přítomnost u počítače a komunikují si vyzvedávají své zprávy až po připojení se k internetu nebo svému účtu. (Šmahaj, 2003, s. 102)

⁴ „...prudká hádka, která proběhne mezi dvěma nebo více uživateli nějakého virtuálního prostředí...“ (Černá, 2013, s. 26)

má mnoho podob. Šmahaj například uvádí: „Agresor většinou oběti zasílá vyhrožující zprávy nebo, v případě získání přístupového hesla rozesílá přes účet oběti kompromitující fotografie či videa dalším osobám.” (Šmahaj, 2014, s 51) Využívají je například čím dál častěji firmy pro vnitropodnikovou komunikaci nebo v soukromých životech urychlují a zpřehledňují textovou konverzaci. Stejně tak ovšem zjednodušují „práci” agresorům kyberšikany. Příkladem mohou být zdarma odeslané zprávy díky připojení k internetu, kterých člověk může odeslat neomezené množství. Rychlejší a jednodušší také bývá posílání fotografií a videí pořízených mobilními telefony.

g) Sociální sítě

Sociální sítě jsou zřejmě nejrozšířenějším internetovým komunikačním médiem současnosti. Jedná se o služby, které umožňují snadné spojení a komunikaci s ostatními. Sdílení názorů, fotografií nebo videí. V tomto prostředí se asi nejvíce ze všech zveřejňují často citlivé údaje o uživateli, a proto je třeba dbát bezpečnostním zásadám. (Rogers, 2011, s. 34) Velkým problémem je, že si uživatelé (často děti) přidávají (přijímají žádosti o přátelství) do svých seznamů lidí, které vůbec neznají, a tím s nimi sdílejí svoje citlivé informace. Dalším případem je například, že si agresor vytvoří účet pod jménem oběti a umísťuje pohoršující fotografie či videa a celkově jedná jejím jménem. (Šmahaj, 2014, s. 52) V současnosti jsou dle mého názoru sociální sítě absolutním fenoménem v prostředí internetu. Využívají je lidé snad všech věkových skupin a sdílí na nich mnoho informací o sobě. V některých případech se jeví, jakoby někteří jedinci tomuto fenoménu naprosto propadli a zveřejňují několik příspěvků denně. Často se jedná o příspěvky, které popisují denní činnosti jedince, kde se nachází, nebo zveřejňuje i citlivé osobní informace.

h) Internetové stránky a blogy

V prvním případě se jedná o nové vytvoření webové stránky za účelem poškodit někoho jiného. Ve druhém případě se využívá již existujících webových stránek, skrze které dochází například ke zveřejňování ponižujících videí a možnosti jejich komentování. Černá poukazuje na zřejmě nejznámější internetovou stránku, která podporuje druhý případ: „Snad nejznámějším prostředím je webová stránka YouTube, kam lze nahrávat videa a kterou používá drtivá většina dospívajících.” Dále uvádí, že: „... YouTube bývá využíván v případech happy slappingu...”, o němž bude pojednáno v další kapitole, a že: „...sem mohou být umístěna například i scizená videa, koláže z fotek přetvořené do podoby videa s komentáři, videa mohou být upravována tak, aby byla ponižující a urážející a další.” (Černá, 2013, s. 29) Dále také zmiňuje fakt, že kyberšikana na internetových stránkách může být také skrze vložené komentáře pod obrázky a videa. (Černá, 2013, s. 29) Dnes není problém díky různým portálům vytvořit zcela zdarma vlastní internetové stránky, kam si může autor vložit libovolný obsah.

Dle Šmahaje lze do tohoto dělení přidat další bod - hraní online her. (Šmahaj, 2014, s. 52) Jedná se o skutečnost, která by podle mého názoru ve výčtu neměla chybět, jelikož mnoho aplikací nebo webových stránek tuto možnost nabízí a je hojně využívaná širokou škálou uživatelů v prostředí nových technologií nehledě na věk.

i) Hraní online her

Hraní her v prostředí internetu je dnes, zejména mládeží, oblíbená náplň volného času. Kyberšikana zde může, dle Šmahaje: „... probíhat formou útoků agresorů během plnění úkolů hry, specifické komunikace, v níž se používají akronymy a přezdívky, nebo formou vyloučení z online skupiny hráčů.” (Šmahaj, 2014, s. 52) V případě podobných her je hráčům umožněno komunikovat pomocí webových kamer nebo chatů, které jsou součástí her, kde může docházet k obtěžování, napadání nebo vulgárním výpadům vůči oběti. Další formou může být ubližování skrze virtuální postavu, kdy hráči v rámci jedné hry úmyslně ničí postavu oběti. (Černá, 2013, s. 28-29)

Hraní online her je podle mého názoru často opomíjená v souvislosti s kyberšikanou. Tyto hry se ovšem netýkají, jak by se mohlo zdát, pouze mladistvých, ale také dospělých. Lze uvést příklad Facebook, kde je možnost hraní jednoduchých online her s přáteli. Díky těmto hrám lidé přijímají za přátelé lidi, které vůbec neznají. Díky přijetí do přátel s nimi najednou sdílí svoje osobní informace, nebo jim dávají možnost komunikace skrze komentáře u jednotlivých her nebo pod svými zveřejněnými příspěvky.

Závěrem lze říci, že dnešní nové komunikační prostředky jsou dostupné stále více lidem. Začínají naše životy ovlivňovat, a ačkoli jsou nám v mnohém prospěšné, je třeba si uvědomit, že je třeba při jejich užívání dbát velké opatrnosti. Mobilní telefony, tablety, notebooky mají čím dál mladší jedinci, k nim samozřejmě i přístup k internetu. V prostředí internetu je mnoho programů, webů a podobně nechráněných nebo chráněných nedostatečně, dále necenzurovaných, nehlídaných jejich administrátorem, a tak jsou snadným prostředím pro útočníky. Základem by mělo být hlídání si soukromých, citlivých dat a informací a důkladné zvážení, jaký obsah do tohoto prostředí vkládáme nebo zveřejňujeme, a s kým v něm komunikujeme. To samé samozřejmě platí i pro hovory a textové zprávy na mobilních telefonech atd. Otázkou však zůstává, zda je díky zodpovědnému přístupu možnost s určitostí se kyberšikaně vyhnout.

4.2 Účastníci kyberšikany

Doposud bylo v práci pojednáno o prostředí, jakémsi pozadí, na kterém se kyberšikana odehrává. Kyberšikana je ovšem problémem sociálním a vzniká sociální online interakcí mezi lidmi. Proto je důležité představit protagonisty, kteří jsou do tohoto problému zapojeni. Dle Ševčíkové se nejčastěji hovoří o rozdělení do tří skupin – oběti, agresori a přihlížející. (Ševčíková a kol., 2014, s. 128) Černá

ve své knize uvádí, že jak u šikany, tak kyberšikany většina lidí řeší pouze roli agresora a oběti, ale v žádném případě by se nemělo zapomínat na roli přihlížejících. Jak říká: „Ke kyberšikaně, podobně jako k tradiční šikaně nedochází v nějakém sociálním vakuu.“ (Černá, 2013, s. 55) Nejedná se tedy o jev, který se děje mezi dvěma jedinci, ale často jde o skupinovou interakci, ve které se nějakým způsobem projevují narušené vztahy nebo normy. Z toho vyplývá, že není možné opomenout roli dalších aktérů, kteří jsou do tohoto problému zapojeni ať vědomě nebo nevědomě. (Černá, 2013, s. 55)

4.2.1 Oběť kyberšikany

Obětí kyberšikany se může stát prakticky kdokoli. Příkladem je situace, kdy si agresor vybere náhodně zvolené telefonní číslo, které začne obtěžovat. Zvýšenému riziku podléhají lidé, kteří jsou vysoce aktivní v prostředí internetu, a to především na sociálních sítích. Vašutová ve své knize zmiňuje Lenhartův výzkum z roku 2007, ve kterém je zřejmé, že 4 z 10 uživatelů sociálních sítí – což činí 39 %, se stává obětí kyberšikany. (Vašutová, 2010, s. 95) K roli oběti jsou dle Eckertové, více náchylnější děti. Jedná se především o jedince, kteří jsou citliví nebo výrazně se lišící od ostatních například nějakým hendikepem nebo naopak vysokou inteligencí. (Eckertová, 2013, s. 75)

Ševčíková dělí oběti na 4 typy (2 dvojice). První dva jsou společné s tradiční šikanou. V prvním případě se jedná o slabé a zranitelné osoby, které se vyznačují svojí tělesnou slabostí, nejistotou a nízkým sebevědomím. Tyto osoby představují pro agresora snadný cíl, a pokud se nachází v kolektivu, ve kterém nejsou vyrovnané vztahy, mohou se stát snadným cílem agrese. Druhým typem je pravý opak. Jedná se o jedince, kteří jsou hyperaktivní nebo impulzivní, tím pádem jsou jejich povahy často nepřátelské, agresivní a kolektiv je těžko přijímá a jsou z něho vyčleňováni. Pro kolektiv je často tyto jedince těžké přijmout a jsou případy, kdy nabývá dojmu, že si šikanu vlastně zaslouží. (Ševčíková a kol. 2014, s. 131)

Druhá dvojice typů je specifická jen pro kyberšikanu. V prvním případě se jedná o situaci, kdy je sám agresor obětí a jeho oběť se mu nějakým způsobem mstí anebo se na internetu zvedne vlna nevolí vůči jeho chování, z čehož vyplyne nepřiměřený odpor ze strany mnoha lidí. Druhým případem je ten, že se obětí kyberšikany stane osoba, která nijak nevybočuje, má dobré postavení v určité skupině, ale agresor si ji v internetovém prostředí vyhledá, získá přístup k jejím aplikacím nebo zneužije její osobní informace, které na internetu zveřejňuje. (Ševčíková a kol. 2014, s. 131) Dle Vašutové je předpokladem, že oběti kyberšikany jsou méně zdatné v chování v prostředí internetu. Chovají se v něm často nezodpovědně a rizikově například při zveřejňování citlivých osobních údajů. (Vašutová, 2010, s. 96)

4.2.2 Agresor kyberšikany

U tradiční šikany je častým jevem, že agresory jsou fyzicky silní lidé, kteří jsou ovšem slabší z hlediska sociálního. Toto pravidlo ovšem neplatí u kyberšikany. V online prostředí zanikají fyzické výhody jedinců a lidé si více dovolí. Častým jevem je, že oběti tradiční šikany se stávají agresory v kyberšikaně. (Ševčíková, 2014, s. 132) Jedinec, který je v reálném životě nějakým způsobem neoblíbený se na internetu snadněji zapojí do jakékoli zájmové skupiny a snaží se zalíbit alespoň v online světě. Tito jedinci si ovšem často vynahrazují svoje sociální omezení a jejich chování na internetu někdy přechází v šikanování ostatních. (Eckertová, 2013, s. 75) Černá ve své knize zmiňuje fakt, že jednak je velmi obtížné vysledovat charakteristiky agresorů v rámci kyberšikany a také že se agresorům v rámci tohoto problému věnuje velmi málo prostoru v literatuře, která se většinou zaměřuje na oběti. (Černá, 2013, s. 65)

4.2.3 Přihlízející v kyberšikaně

Jak bylo nastíněno výše, pozornost je nejčastěji věnována oběti, méně již útočníkovi, ale často se úplně zapomíná na roli přihlízejících v kyberšikaně. Jejich význam je ovšem obrovský jak v tradiční šikaně, tak kyberšikaně. Mají velký dopad na to, jak se bude situace v tomto problému dále vyvíjet. Bohužel ve většině případech se děje to, že lidé často svým mlčením a neřešením tohoto problému dávají prostor kyberagresorům. (Ševčíková, 2014, s. 133) Lidé mohou svým pasivním chováním často zmnohonásobit dopad útoku a tím i poškodit oběť více než samotný agresor. Příkladem může být rozesílání odkazu na webové stránky, kde se kyberšikana vyskytla. Už tím se přihlízející do ní zapojují a sami se často nevědomě stávají sekundárními útočníky. (Sztokowski, 2013, s. 23)

Agresorem kyberšikany se podle mého názoru může stát člověk z mnoha důvodů. Může za tím stát nějaká psychická porucha, nebo také vyčlenění z kolektivu v reálném životě. Uchýlit se k ní může člověk, který si prošel tradiční šikanou. Myslím, že se k tomuto problému člověk dostane i z důvodu, že zcela propadne online komunikaci a z normálního diskutování může přejít k určitým formám šikany v kyberprostoru. Obětí a přihlízejícím se díky dnešním vymoženostem může stát prakticky kdokoli, i když se v tomto prostředí chová sebeopatrněji. V případě, že se člověk stane obětí, měl by podle mého názoru okamžitě situaci řešit. Možností je mnoho – například blízcí známí, policie, psychologové – a nedat útočníkovi možnost narušit svoje soukromí, ale i vlastní psychický nebo zdravotní stav nějak více. Pokud se staneme přihlízejícími - může nastat situace, že jsme do situace zapojeni nevědomě a proto nereagujeme. Jsou ovšem mnohdy případy, že lidé nereagují, ačkoli vědí, že se problém kyberšikany vyskytl.

5. Projevy kyberšikany

Spojením aktérů a jimi využívaných prostředků vznikají určité druhy, formy nebo projevy chování v kyberprostoru. Lze říci, že neexistuje jednotný seznam nebo přehled projevů chování v kyberšikaně. Základ každého přehledu je podobný a nejvyskytovanější projevy zmiňuje většina autorů. Jak správně uvádí Šmahaj ve své knize: „Pod pojmem kyberšikana se nachází velké množství způsobů chování. Jejich úplný výčet není zcela možný, protože s novými ICT se objevují i nové způsoby kyberútoků.” (Šmahaj, 2014, s. 47) Vašutová ve své knize ještě doplňuje fakt, že autoři přehledů přistupují k jejich vytváření nejednotně. Uvádí, že: „... někteří pod pojmem kyberšikana zahrnují obecně všechny projevy kybernetické kriminality, včetně násilí páchaného na dětech a mladistvých, jiní rozlišují formy podle používaných (resp. zneužívaných) prostředků.” (Vašutová, 2010, s. 83) Právě dělení Vašutové bude využito pro představení základních projevů chování v kyberprostoru.

5.1 Nevyžádaná pošta (spamy, hoaxy, viry)

S nevyžádanou emailovou poštou se setkal snad každý, kdo využívá služby internetu. Jsou to zprávy, které nás pouze obtěžují. Jak ale zmiňuje Burdová, nepůsobí na člověka pouze formou obtěžování: „... mohou v něm vyvolat i pocit viny, strachu anebo příjemce jinak mystifikovat.“ (Burdová, 2014, s. 26) V mnoha případech lidé považují za nezbytné podobné zprávy mazat jen z důvodů ochrany počítače. Jak ale můžeme vidět, zatěžují lidskou psychiku v podobě vyvolávání strachu, obav nebo nedůvěry. (Vašutová, 2010, s. 83) Jedná se tedy o emaily, které obsahují například nějaké nebezpečné rady, poplašné zprávy nebo také viry a jak dodává Burdová: „Značná část lidí také tento email – hoax skutečně přepošle svým známým a tím vlastně může šířit poplašnou zprávu a s největší pravděpodobností i osobní údaje (emailové adresy) jiných uživatelů, které nesmazal nebo je nedal do skryté kopie.“ (Burdová, 2014, s. 27) Nejenže podobné zprávy obtěžují nás, ale i my sami můžeme být díky svému nezodpovědnému chování jejich rozesílateli. V současnosti existují mnohé weby, které pomáhají podobné zprávy odhalit, jako příklad může být www.hoax.cz, který informuje o nejčastějších nevyžádaných zprávách.

Z mého pohledu mnoho lidí v dnešní době už podobné weby ani využívat nemusí, jelikož někteří email používají tak často, že dokáží rozlišit, zda se jedná o poštu tohoto typu. Přesto existují lidé, kteří využívají email méně a celkově nejrizikovější skupinou jsou dle mého názoru děti, kterým určité souvislosti v prostředí internetu docházejí hůře a měli by být před užíváním vlastního emailu detailně poučeni.

5.2 Rozohňování – flaming

Vašutová definuje flaming jako: „... ohnivou, krátkodobou hádku probíhající mezi dvěma či více protagonisty.“ (Vašutová, 2010, s. 85) Jedná se o hádku, ve které se využívá především vulgární jazyk a

odehrává se například v chatovacích místnostech, diskusních fórech nebo také prostřednictvím emailu, nebo SMS. (Vašutová, 2010, s. 85) Dle Černé je těžké v podobných hádkách ve virtuálním prostředí rozlišit, zda se jedná o kyberšikany či nikoli. Někteří lidé vyvolávají hádky na internetu záměrně a nejsou cílené přímo na oběť. Do kyberšikany se zahrnují ty hádky, při kterých má agresor za cíl poškodit svoji oběť a oběť takto situaci také vnímá. (Černá, 2013, s. 26) Jedná se často o velice hrubé a agresivní urážky a mnoho lidí by si takové chování v reálném životě vůbec nedovolilo, zatímco v tom virtuálním s tím nemají problém. To potvrzuje také Burdová: „Výzkumy ukazují, že „flaming“ jako agresivní chování ve formě slovního napadání je v prostředí virtuální reality až čtyřikrát častější než v reálném životě.“ (Burdová, 2014, s. 20)

Lze říci, že tomuto způsobu chování v kyberprostoru je relativně snadné se buď vyhnout, nebo alespoň útočníka odradit, aby ve svých výstupech nepokračoval. Stačí jen ignorování agresora a potlačení veškeré komunikace s ním. V internetovém prostředí není nic snazšího, než z chatovací místnosti nebo diskusního fóra odejít. V případě mobilních zpráv SMS v telefonech existují funkce zablokování uživatele. Lze předpokládat, že jelikož se jedná o krátkodobé hádky, toto jednání útočníka odradí nebo si vyhledá jinou oběť.

5.3 Obtěžování (harassment)

Oproti flamingu se jedná o dlouhodobější útoky, které útočník trvale opakuje. Jak zmiňuje Vašutová: „Nepřetržité přijímání zraňujících zpráv (kdykoli je oběť online nebo si zapne mobilní telefon) je to, co přináší oběti problémy.“ (Vašutová, 2010, s. 85) Dále také poukazuje na fakt, že oproti flamingu se jedná pouze o jednostranné obtěžování. Oběť se sice opět snaží útok zastavit, ale agresor si vyhlédl právě ji, a tak je pro ni horší se ho zbavit (Vašutová, 2010, s. 85)

V případě harassmentu je zřejmé, že bránění se agresorům je obtížnější, přestože opět mohou oběti využívat různé blokování hovorů apod., útočník si ji ale vyhlédl dlouhodobě, a tak si může pořizovat nové SIM karty nebo vytvářet nové profily na internetu.

5.4 Pomlouvání – denigration

Pomlouvání je jinou variantou kyberšikany než již zmíněné. V případě pomlouvání se agresor dopouští útoků skrze negativní, urážlivé, nepravdivé nebo hanlivé útoky, ať už se jedná o zvukové záznamy, grafické nebo psané, které ukládá například na své vlastní webové blogy, diskuse nebo sociální sítě. Znamená to tedy, že oběť není přímým příjemcem útoků. Jak zmiňuje Szotkowski: „Útočník se snaží poškodit pověst oběti a narušit její vztahy tím, že o ní zveřejňuje nepravdivé informace nebo ji uráží a ponižuje.“

(Szotkowski, 2013, s. 11) Černá správně uvádí, že tento způsob kyberšikany je cílený především na skupinu přihlížejících. (Černá, 2013, s. 27) Lze předpokládat, že pokud přihlížející nemají správné informace, mohou tyto negativní útoky šířit dále. Ostatní mohou mít na oběť zkreslené názory, vylučovat ji z různých sociálních skupin, a to i v reálném životě apod. Jak dále uvádí Černá: „... v kyberprostoru se extrémně rychle šíří nepravdivá informace a pak žije vlastním životem – často mnohem rychleji a intenzivněji, než by bylo možné v offline světě.“ (Černá, 2013, s. 27)

Dle mého názoru se dá tomuto typu kyberšikany velice obtížně bránit. Samozřejmě na většině webových stránek, sociálních sítích nebo diskusích jde označit nahlášení příspěvku, který nám přijde nevhodný, administrátorovi. Ten však často vyhodnotí nahlášení jako neoprávněné, a když už se příspěvek smaže nebo zablokuje, útočník má mnoho prostoru v prostředí internetu, kam ho opětovně vložit.

5.5 Vydávání se za někoho jiného – impersonation

Vašutová definuje tento druh kyberšikany takto: „Impersonation je případ, ve kterém jedna osoba využívá získaných identifikačních údajů k tomu, aby se mohla vydávat za oběť...“ (Vašutová, 2010, s. 86) Jedná se tedy o zneužívání jména oběti nebo jejích uživatelských údajů, hesel apod. Agresor se tedy dostává do profilů, emailů a jiných služeb a útok na oběť probíhá dle Šmahaje takto: „...po přihlášení ostatní uráží, pomlouvá, rozesílá nevhodné, klamavé, lživé informace či soubory, jako by je rozeslala sama oběť.“ (Šmahaj, 2014, s. 48)

Především mladí lidé se často přihlašují ke svým účtům v prostředí internetu před svými kamarády, v hromadné dopravě, ve školních posluchárnách a pro útočníky jsou snadnou kořistí. Dalším případem určitě může být zadávání příliš jednoduchých hesel, které útočník snadno identifikuje. Obrana proti tomuto je podle mého názoru jednoduchá. Stačí si uvědomit, jaké nepříjemnosti mohou nastat, pokud někdo naše uživatelské údaje získá a podle toho své internetové účty zabezpečit. Hůře se jistě brání, pokud si útočník vytvoří profil pod jménem oběti nebo s podobnou přezdívkou. V tomto případě také existují jisté možnosti, jako je nahlášení problému administrátorovi, že se jedná o falešný profil, který by se měl tímto problémem intenzivně zabývat a řešit.

5.6 Odhalení a podvod – outing and trickery

K tomuto problému uvádí Černá, že: „... jde o odhalení a zveřejnění informací o oběti těm, pro které tyto informace nebyly určeny.“ (Černá, 2013, s. 27) Jedním ze způsobů odhalení může být výměna intimních fotografií mezi partnery. Při ukončení vztahu jej jeden z partnerů přepošle někomu dalšímu jako druh pomsty, a ty se potom začnou šířit dále v prostředí internetu. V případě odhalení jde většinou o prvotní

dobrovolné zveřejnění informací „důvěryhodné“ osobě. V případě podvodu se jedná o případ, kdy agresor pod příslibem zachování soukromí informace z oběti vymámí, a pak je úmyslně zveřejní. Vašutová uvádí, že: „... v českém prostředí se ujal název sexting“ (Vašutová, 2010, s. 86) Dle Burdové zní definice sextingu takto: „Jde o využívání informačních a komunikačních prostředků k zaslání textů, fotografií a videí se sexuální tematikou. Tyto materiály často končí na internetu a mohou mít pro oběť fatální důsledky, neboť jsou často použity jako donucovací prostředek k vydírání. Některé případy pak končí smrtí oběti.“ (Burdová, 2014, s. 20)

Dle mého názoru je nejdůležitější podobné materiály nezveřejňovat a neposílat nikomu. Myslím, že by toto mělo platit i mezi partnery, jelikož jejich vztah může kdykoli skončit a jak bylo zmíněno výše, jeden z dvojice se jimi může druhému mstít.

5.7 Vyloučení – exkluze

Černá definuje vyloučení takto: „V této formě kyberagrese je oběť vyloučena z nějaké skupiny, do které by chtěla či měla patřit.“ (Černá, 2013, s. 25) Vašutová zmiňuje, jakým způsobem může vyloučení probíhat „... v atmosféře online her, blogů nebo v jiných, hesly chráněných prostředcích, či v rámci zaslání instantních zpráv (prostřednictvím Instant Messenger), případně jen vyloučením ze seznamu přátel.“ Dále pak dodává, že: „...vyloučení člena ze skupiny je považováno za nejtvrdší trest již od pravěké rodové společnosti a zejména u mladých lidí je emoční důsledek vyloučení velmi silný.“ (Vašutová, 2010, s. 87) Dle Šmahaje může mít vyloučení člověka z nějaké internetové skupiny pro člověka závažný emoční dopad. (Šmahaj, 2014, s. 48)

Podle mého názoru je důležité, aby se lidé příliš neupínali ke svému začleňování do online skupin, nebo alespoň svoje začleňování nebrali příliš emočně. Měli by brát v potaz, že daleko důležitější je být v sociálních skupinách reálných a skupiny v kyberprostoru by měli brát pouze jako například volnočasový, nedůležitý doplněk, který nebude ovlivňovat jejich životy.

5.8 Pronásledování – cyberstalking

Dle Vašutové se v případě cyberstalkingu jedná o: „... sledování, sdílení nebo pronásledování oběti a jejích blízkých prostřednictvím moderních ICT prostředků. Pronásledování zahrnuje opakované zaslání výhružných zpráv, včetně vydírání.“ Dále uvádí, že: „... tyto zprávy jsou velmi zraňující nebo extrémně útočné.“ (Vašutová, 2010, s. 87) Dle Burdové může být agresorem, neboli stalkerem člověk, který je oběti dobře známý nebo dokonce nějakým způsobem blízký. Může jím být například bývalý partner, kamarád nebo nějaký ctitel. Ti pak nejsou schopni přijmout nějaký druh odmítnutí a oběti se potom mstí pomocí

ICT prostředků. Samozřejmě jsou i případy, kdy oběť útočníka nezná, protože si jí vyhlédl na základě informací v prostředí internetu. (Burdová, 2014, s. 14) Stalker je člověk, který se naoko nejeví jako nepřátelský nebo se zlými úmysly. Často může vyjadřovat zpočátku své oběti různými způsoby projevy přízně, a ta mu na tomto základě může zveřejnit mnoho informací, které by zveřejňovat v tomto prostředí neměla. Útočník potom vycítí, že mu oběť začíná podléhat a jeho chování vyústí v různé obtěžování a vyhrožování. (Eckertová, 2013, s. 67) V tomto případě je podle mého názoru důležité nějakým způsobem zamezit útočníkovi v obtěžování. Radou může být v žádném případě nereagovat na jakoukoli zprávu a vyhýbat se kontaktu s danou osobou. V případě pronásledování určitě také hrozí, že útočník začne oběť pronásledovat i v reálném životě a ke kyberšikaně se přidá také tradiční šikana. Burdová v tomto případě radí: „S tím je spojena potřeba například změnit své obvyklé trasy do školy, práce. Změnit dopravní prostředek.“ (Burdová, 2014, s. 15)

Podle mého názoru se jedná o jednu z nejzávažnějších forem kyberšikany a je nezbytné vyhledat pomoc odborníka, psychologa a podobně. Pokud se šikanování přesune i do roviny reálné, určitě neváhat a zavolat policii. Navíc stalking je od 1. 1. 2010 trestným činem. (Burdová, 2014, s. 15)

5.9 Veselé fackování – happy slapping

Eckertová definuje happy slapping takto: „... označuje natáčení reálného fyzického napadení nic netušící oběti. Natáčení fyzického nebo sexuálního útoku a jeho zveřejnění...“ (Eckertová, 2013, s. 67) Eckertová dále uvádí, že tento druh kyberšikany rozhodně nevystihuje český překlad – veselé fackování. Útočník si většinou vybírá osoby, které nezná, napadá je a nechá se přitom natáčet například mobilním telefonem. Jak zmiňuje Eckertová: „Cílem je získat maximálně šokující, originální dokument, který agresor zveřejní např. na některém z internetových portálů pro sdílení videa. Kritériem úspěchu je rostoucí počet zhlédnutí i míra brutality (např. srovnávání počtu vyražených zubů).“ (Eckertová, 2013, s. 67) Černá poukazuje na fakt, že podobná videa mohou mít pro oběť fatální následky: „Existují medializované případy, kdy ponižující video (často zahrnující svlékání apod.), respektive jeho zveřejnění a šíření vedlo až k sebevraždě oběti.“ (Černá, 2013, s. 27)

Dle mého názoru se nejedná pouze o kyberšikanu, ale také o tradiční šikanu a fyzické napadání. Spojení újmy fyzické a následně, po zveřejnění videa i psychické, určitě může vést člověka, který nezačne okamžitě situaci řešit, až ke krajnímu řešení, jako je například sebevražda.

5.10 Vydávání se za někoho jiného na internetu za účelem osobní schůzky vedoucí k obtěžování – cybergrooming

Tento způsob kyberšikany je zaměřen především na děti, které se stávají cíli útočníků za účelem jejich zneužití. Cybergroomingem Vašutová rozumí: „... chování uživatelů prostředků ICT (chat, různé sociální sítě, email, atd.) kteří se vydávají za jinou osobu s cílem vylákat a domluvit si schůzku s nezletilým za účelem jeho sexuálního obtěžování či pohlavního zneužití.“ (Vašutová, 2010, s. 88) Dále také poukazuje na další případ, kdy agresor nevláká oběť jen z důvodu sexuálního zneužití, ale také z důvodu manipulace s dítětem, která vede ke vštípení určité víry nebo i k projevům terorismu apod. (Vašutová, 2010, s. 88) Právě děti jsou v online prostředí velice zranitelné. V dnešní době si mladiství hledají kamarády čím dál více v kyberprostoru místo toho, aby měli přátelé reálné. Útočníkovi se postupem času začnou čím dál více svěřovat, posílat fotografie apod. Útočník svým jednáním vzbudí v dítěti důvěru a často není problém, aby nakonec souhlasilo s osobní schůzkou a útočník má volnou cestu k výše zmíněným projevům. (Burdová, 2014, s. 17).

Dle mého názoru jsou děti v kyberprostoru čím dál více aktivní a možná mají více kamarádů virtuálních než reálných. Zde je velice důležitá role rodičů, aby měli detailní přehled, jaké stránky děti navštěvují, s kým na internetu komunikují apod.

5.11 Ohrožení – cyberthreats

Cyberthreats se dělí na dva druhy. Prvním druhem jsou přímé hrozby. To jsou prohlášení týkající se záměru ublížit někomu nebo také sobě, například spácháním sebevraždy. Druhým typem je stresující materiál. Jedná se o materiál, který je zveřejněn v prostředí internetu a oběť emočně rozrušuje a jak zmiňuje Vašutová: „... v důsledku toho může zranit někoho jiného, sama sebe nebo dokonce spáchat sebevraždu.“ (Vašutová, 2010, s. 88)

V této kapitole bylo představeno několik dělení projevů kyberšikany, avšak projevů je mnohem více a dle mého názoru jejich výčet lze jen těžko pojmout komplexně a zachytit tak všechny možné projevy. V kyberprostoru se pohybuje čím dál více lidí a mají stále větší možnosti. Samozřejmě existuje mnoho publikací, které zmiňují prevenci proti kyberšikaně. Určitě jsou v nich mnohé dobré rady, povětšinou dokonce rady, kde si člověk po jejich přečtení řekne, že jsou jasné, a že je zná. Mým názorem ale je, že se na prevenci příliš nedbá a celkově informovanost o problému kyberšikany je malá. Přitom jde o věc, která způsobuje lidem mnohdy problémy v podobně zdravotních rizik, a to nejen psychického rázu.

6. Výzkumy kyberšikany - ČR

Následující kapitola bude zaměřena na různé výzkumy, které se zabývaly kyberšikanou.

6.1 Prevence nebezpečných komunikačních praktik spojených s elektronickou komunikací pro pedagogy a nepedagogy (2008-2009)⁵

Počet respondentů: 1925 (studenti ZŠ, SŠ)

Metodologie výzkumu: online dotazníky, papírové dotazníky

Rok výzkumu: 2009

Území: Česká republika

Jedná se o projekt realizovaný za podpory Grantové agentury ČR uskutečněný prostřednictvím dotazníkového šetření na internetovém portálu E-bezpečí.

Cílem bylo zjistit zkušenosti s kyberšikanou, a to včetně kyberšikany učitelů. Zanalyzovat povědomí o všech možných výskytech kyberšikany a postoje respondentů k těmto situacím.

Dle základních demografických ukazatelů byl poměr týkající se pohlaví respondentů 49,2% chlapci ku 50,8% dívkám. U obou pohlaví převažovala věková kategorie 11-14 let.

Z dotazovaných mělo téměř 47% problém s kyberšikanou. Nejčastějším problémem výskytu kyberšikany bylo nadávání, zesměšňování, ponižování, a to prostřednictvím různých komunikačních nástrojů (15,8%). Následuje krádež identity, resp. prolomení zabezpečení svého účtu či dokonce zcizení (13,5%).

Co se týká svěřování, 77,1% dotazovaných uvedlo, že se většinou nesvěřují svým rodičům. Tento fakt, lze brát jako velký problém, neboť dle mého názoru právě dlouhodobé neřešení může problém vygradovat do velmi nebezpečných rozměrů, v nejhorším možném případě až třeba k sebevraždě jedince.

Výzkum se také zaměřoval i na otázky dětí - útočníků kyberšikany. Jak uvádí výsledky, každý třetí respondent uvedl, že sám vyzkoušel kyberšikanu v roli útočníka, častěji však chlapci (52%). Mezi nejčastější útoky pak patřilo zastoupení 14,7% přihlášení se k cizímu účtu, 7,6% uvedlo urážení, posměšky, ponižování prostřednictvím různých komunikačních nástrojů. 4,2% uvedly zkušenost se zneužitím fotografií a jejich zveřejněním na internetu.

---

⁵ Zdroj: http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/1-nebezpei-elektronicke-komunikace-1-2009-2010

Další zajímavou otázkou byla kyberšikana učitelů, které se z dotazovaných studentů zúčastnily 2/3 (67,6% chlapců). 11% pak uvedlo, že bylo takovému chování přítomno. Malá část, a to 9% dotazovaných, by o této skutečnosti informovalo rodiče, a to především dívky (62,3%).

Dále je výzkum směřován na dotazy týkající se jednotlivých projevů kyberšikany a sleduje, jaké z nich respondenti považují za rizikové a nebezpečné. Jako příklady lze uvést otázky týkající se odesílání SMS či fotek se sexuálním podtextem, sdělování osobních údajů, znalost webových stránek s možností uložení videozáznamu, znalost sociálních sítí.

Dle mého názoru dochází k zajímavým zjištěním u kybergroomingu, kdy by 39,2% respondentů souhlasilo s osobní schůzkou iniciovanou přes internet. 42,4% by pak o této skutečnosti informovalo své kamarády, sourozence. 40,4% by oznámilo konání schůzky svým rodičům.

Se stalkingem a kyberstalkingem (z pohledu oběti) uvedlo zkušenost 14,6%, z toho 2/3 dívek.

Shrnutí důležitých bodů

- 46,8% respondentů uvedlo zkušenost s kyberšikanou (z pohledu oběti)
- převažují útoky přes komunikační prostředky, a to přes SMS, emaily, chaty, diskuze
- rodičům by se svěřila necelá 1/4 všech dotazovaných
- téměř každý třetí dotazovaný přiznal současně zkušenost s kyberšikanou v pozici útočníka, kdy nejčastějším útokem bylo přihlášení se k cizímu účtu (14,7%)
- 2,3% se zapojilo do kyberšikany učitele, z toho 2/3 byli chlapci
- 11,1% je přítomno u kyberšikany učitele v pozici pozorovatele
- 67,5% dotazovaných sděluje emailovou adresu, dokonce 50,5% telefonní číslo
- 99,5% žáků zná některou sociální síť a 89,3% z nich má na ní i účet
- 39,2% by souhlasilo s osobní schůzkou s člověkem, se kterým se seznámili prostřednictvím internetu
- 14,6% má zkušenost se stalkingem nebo kyberstalkingem (více jak 2/3 dívek) z pohledu oběti či známého oběti

Závěr

Co se týká tohoto výzkumu, lze stanovit určitá shrnutí. Výzkumný vzorek 1925 respondentů byl vybrán z celé České republiky, což lze brát z pohledu demografie za velmi vhodné. Určitě zajímavé je to, že dotazník byl směřován nejen na kyberšikanu z pohledu oběti, ale i z pohledu útočníka. Z výzkumu vyplývá, že skoro 1/2 respondentů má zkušenost s kyberšikanou (z pohledu oběti), Zároveň přibližně 1/3 přiznala zkušenost z pozice útočníka kyberšikany. Slabé místo lze vidět u podceňování ochrany osobních údajů jednotlivých respondentů, kdy 1/2 dotazovaných sděluje telefonní číslo. Další výstrahou je

dle mého názoru skutečnost, že necelých 40% by souhlasilo s osobní schůzkou s neznámým člověkem, se kterým se seznámili přes internet.

Nutno brát v úvahu skutečnost, že výzkum je z roku 2009, což je v současné době 6 let zpátky. Dle mého názoru rozšířenost informačních technologií je dnes mnohem větší, přesto už každý druhý měl v této době zkušenost s kyberšikanou z pohledu oběti a každý třetí z pozice útočníka.

6.2 Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013⁶

Počet respondentů: 21 372 (studenti ZŠ, SŠ)

Metodologie výzkumu: online dotazníky (4000 odesláno emailem školám, 26 964 prostřednictvím cílené zprávy na stránkách Lidé.cz a Spolužáci.cz)

Rok výzkumu: 2013

Území: Česká republika

Výzkum byl iniciován společnostmi Seznam.cz, Bezpečný internet.cz a podporován Univerzitou Palackého v Olomouci. Cílem bylo zmapovat chování dospívajících na internetu a využít výsledky k úpravě služeb, které tyto společnosti (Seznam.cz, Bezpečný internet.cz) poskytují, zároveň i vhodně nastavit budoucí projekty týkající se kyberšikany.

Dle základních demografických údajů se dotazníkového šetření zúčastnilo 44,76% chlapců a 55,24% dívek. Převládající věkovou skupinou bylo 11-14 let.

Polovina dotazovaných (50,62%) přiznala zkušenost s některým z projevů kyberšikany. Nejčastěji se jednalo o verbální útoky 33,44%, dále pak o průnik do uživatelských účtů – to ve 32,58%, či například obtěžování prozváněním ve 24,08%. U dotazů týkajících se svěřování s danými problémy by se nejčastěji svěřili rodičům či učitelům s případem vydírání (rodičům 62,81%, učitelům 48,27%) nebo se zkušeností s vyhrožováním či zastrahováním (rodičům 50,96%, 38,65% učitelům).

Zároveň byl dotazník směřován na kyberšikanu z pozice útočníka - na ponižování či zesměšňování prostřednictvím fotografií či videa na internetu. Tady valná většina odpovídala záporně, tedy zkušenost odmítala (u fotografií 94,41%, u videa 97,24%).

---

⁶ Zdroj: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

Důležitou částí dotazníků byla kategorie sdělování osobních údajů. Z pohledu těchto údajů dospívající děti nejčastěji sdělují své jméno a příjmení (75,65%), dále pak email (58,67%), fotografii obličeje (55,19%). Co se týká zasílání osobních údajů lidem, které nikdy neviděly, 51,96% dotazovaných by zaslala jméno a příjmení, 31,47% by poskytlo svoji emailovou adresu, 26,76% svoji fotografii a 26,32% svoje telefonní číslo.

U dalších otázek týkajících se zasílání fotografií by polovina (50,71%) dotazovaných vyhověla žádosti o zaslání fotografie internetovým známým, které ale nikdy neviděly. Tato hodnota je dle mého názoru značně vysoká. Zároveň 66,45% dotázaných považuje toto zaslání či sdílení za riskantní. To tedy znamená, že polovina dotazovaných by poslala fotografii i přesto, že to považuje za riskantní krok.

U téma sextingu přiznává zkušenost se zasláním intimních fotografií 7,23%, zároveň 11,89% potvrdilo, že byly obětí sextingu, kdy jejich intimní fotografie či video byla kamarádem umístěna na internet. Při otázce na důvody zaslání erotických fotografií byla uváděna zábava, fotografie pro partnera (partnerku), zájem o fotku druhé osoby.

U této otázky je zřejmé, že důvodem pro zaslání je vždy aktuální důvěra a nedomýšlení následků. Určitým způsobem lze pochopit zaslání tomu, koho osobně znám – zde se neuvažuje zneužití, avšak zaslání intimních fotografií cizí osobě, to lze dle mého názoru považovat za nejhorší možný stupeň poskytnutí osobních údajů, resp. případných následků.

81,53% dotazovaných potvrzuje účet na sociální síti Facebook, 37% má účet na portálu Lidé.cz, atd. Zároveň 53,16% dotazovaných přiznává komunikaci přes internet s neznámými lidmi. Z dotazovaných pak čtvrtina, konkrétně 25,67%, byla požádána, aby internetovou komunikaci držela v tajnosti a současně 21,33% respondentů vyslovilo stejnou prosbu při této komunikaci s „virtuálním⁷“ kamarádem, známým. Tady je nutné okomentovat skutečnost, že je jasně patrné podceňování internetové komunikace s neznámou osobou. Důvodem držení komunikace v tajnosti může být několik – intimní témata, vydávání se za někoho jiného, snaha získání důvěry a následní zneužití osobních údajů, aj.

Poslední část dotazníku navazuje na předchozí otázky a posouvá otázky do roviny osobního kontaktu s neznámou osobou. 35,98% dotazovaných je ochotno jít na osobní schůzku s kamarádem, se kterým se zná pouze přes internet. 43,82% bylo o osobní schůzku tímto způsobem požádáno a 49,19% na ni

---

⁷ Pozn.: pouze komunikace s kamarádem či známým, kterého nezná osobně

skutečně dorazilo! Přesto, že 76,07% mladistvých považuje toto jednání za riskantní, 54,95% by na schůzku i tak šlo.

Shrnutí důležitých bodů

- 50,62% uvedlo zkušenost s kyberšikanou (z pohledu oběti)
- převažují verbální útoky, proniknutí do internetových účtů
- žádná zkušenost s kyberšikanou z pozice útočníka (přes 95%)
- z osobních údajů nejčastěji sdělováno jméno a příjmení, pak email, fotografie obličeje
- polovina dotazovaných by souhlasila se zasláním fotografie neznámé osobě
- více jak polovina přiznává komunikaci s lidmi, které osobně nezná
- čtvrtina dotazovaných byla požádána o držení komunikace v tajnosti
- třetina dotazovaných je ochotna jít na osobní schůzku s neznámým člověkem
- 43,82% bylo o osobní schůzku takto požádáno a skoro 50% na ni skutečně dorazilo!

Závěr

Výzkum je z roku 2013 a zachycuje statistický vzorek přes 21 000 respondentů. Polovina dotazovaných přiznává zkušenosti s kyberšikanou (z pohledu oběti), což značí, že problém kyberšikany rozhodně nelze podceňovat. Zároveň více jak polovina přiznává komunikaci s lidmi, které zná pouze přes internet. Čtvrtina dotazovaných pak byla požádána o držení této komunikace v tajnosti. Tady už je zřejmé, že důvody utajené komunikace mohou znamenat potencionální zneužití a následné vydírání přes její zveřejnění. Poslední část dotazníku a její výsledky jasně potvrzují, že vnímání nebezpečí na internetu je mladistvými značně podceňováno. Třetina dotazovaných je ochotna jít na osobní schůzku s člověkem, se kterým se zná pouze přes internet, přes 40% dotazovaných byla takto požádána a skoro 50% na schůzku skutečně dorazilo.

V této části bych viděl zjištění nejzásadnějších informací a tedy i informační nedostatky směrem k dospívajícím. Jasně je patrné, jak mladiství staví na internetové komunikaci důvěru a neuvědomují si nebezpečí osobního kontaktu. V tomto případě dle mého názoru platí přímá úměrnost mezi délkou komunikace a důvěrou, tedy čím déle trvá komunikace mezi mladistvým a „virtuálním“ známým, kamarádem, tak tím roste vzájemná důvěra. Schůzka je tedy po čase už dle mého mínění (v jejich očích) jen dalším krokem vztahu. Samozřejmě v nejhorším případě je vše bez vědomí rodičů, kamarádů. I když tři čtvrtiny respondentů považují schůzku s neznámým člověkem, se kterým se seznámili na internetu, za riskantní, přesto by na ni skoro 60% šlo.

6.3 Online obtěžování a kyberšikana – Projekt Copingové strategie kyberšikany u adolescentů⁸

Počet respondentů: 2 092

Metodologie výzkumu: neuvedeno

Rok výzkumu: 11/2011 – 1/2012

Území: Česká republika (Jihomoravský kraj)

Výzkum byl iniciován Institutem výzkumu dětí, mládeže a rodiny při Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a navazoval na mezinárodní projekt „COST Action – Cyberbullying.“ Zajímavá je skutečnost, že cílem projektu nebylo ani tak zjistit informovanost o kyberšikaně, typy nejčastějších projevů atd., ale výzkum se zaměřil na dospívající, kteří se už s kyberšikanou setkali (a to z pozice oběti) a zjistit, jak tuto skutečnost řešili a zvládali.

Průměrný věk u dotazovaných jedinců byl 15 let a zastoupení dívky - chlapci bylo v procentuálním vyjádření v poměru 55 : 45.

Z dotazovaných respondentů 43% uvedlo, že nemají žádnou zkušenost s kyberšikanou, 31,8% uvedlo zkušenost v pozici přihlížejících, 16,7% přiznalo, že se stali obětí kyberšikany. 4,8% přiznalo zkušenost jak v roli oběti, tak i útočnicka kyberšikany a 3,7% uvedlo zkušenost pouze v pozici útočnicka.

Co je nutné zmínit, je skutečnost, že ne vždy dospívající skutečně umí určit, co je kyberšikana a co není. Dle mého názoru (když pomíneme už extrémní případy jako například kyberstalking aj.) záleží na vnímání a citlivosti dospívajícího, kdy už určitý psychický nátlak vnímá jako nepříjemný a frustrující či naopak do jaké míry to bere jako normální chování. Tato myšlenka byla vzata v potaz i v tomto výzkumu, kdy dle úrovně trápení a bolesti, kterou respondenti označili, byli vyselektováni ti, kteří byli označeni za oběti kyberšikany. Takto bylo označeno za oběť kyberšikany 6% dotazovaných, přičemž v 90% se jednalo o dívky.

Dále se dotazník zabýval právě oběťmi kyberšikany a dobou, před kterou se uskutečnila. 31,5% dotazovaných odpovědělo, že před 1-2 roky. 25,4% situaci zažila před více jak 2 roky, zbylé případy můžeme shrnout do časového horizontu méně než 1 rok. Dle mého názoru je zajímavé, že přestože více jak polovina dotazovaných označila jako časový horizont 1 či 2 roky a více, dobře si na situaci pamatují, když

---

⁸ Zdroj: <http://www.cyberpsychology.eu/team/storage/2012-Machackova-Online-obtezovani-a-kybersikana.pdf>

ji uvedli do dotazníkového šetření. Za nejčastější formu kyberšikany pak bylo označeno pomlouvání na internetu (86,3%), krádež identity na internetu a zneužívání této skutečnosti (66,7%), výhružné či hanlivé emaily (56,6%), veřejné vyhrožování na internetu (52%), šíření citlivých informací emailem či na internetu (50,8%), nechtěné zveřejnění fotografie či videa poškozující oběť (35,7%).

Nejčastější reakcí na tyto skutečnosti byl dle dotazovaných vztek (28,7%), bezmoc (20,9%), smutek (18,6%), strach (16,3%), stud (7,8%), bezradnost (7,8%). Dle mého názoru je vztek určitou prvotní reakcí, která se následně přemění na další úroveň – bezmoc, smutek, strach, stud, bezradnost či jejich kombinace.

Ohledně vyřešení problému kyberšikany si 54,6% myslí, že trochu můžou vyřešit problém sami a 23,1% si myslí, že vůbec. Strategie, které používají k překonání tohoto problému, jsou následující: 84,3% sami sobě odůvodní ubohost původce kyberšikany, 81,7% se snaží myslet na něco jiného, 75,4% se někomu svěří, 69,2% si to v sobě odůvodní jako „neřešit to“, 68,2% si smaže člověka z kontaktů, 57,8% se začne původci kyberšikany vyhýbat v reálném životě, 56,6% si změní uživatelské nastavení technických zařízení (blokování), atd. Výčet strategií, které respondenti použili, však neznamená, že byly úspěšné. Další otázkou tedy bylo, které strategie obětem kyberšikany pomohly. 68,4% zodpovědělo, že pomohlo smazání internetového profilu, 63,5% dotazovaných pomohlo blokování či filtrování útočnicka, 59,3% přestalo navštěvovat internetové stránky, kde se útok odehrál. 58,2% dotazovaných se svěřilo a 57,6% změnilo číslo, email či přezdívku.

Shrnutí důležitých bodů

- 16,7% přiznalo zkušenost s kyberšikanou (z pozice oběti) – dotazníkovým šetřením vyselektováno 6% (ve zbylých případech se nejednalo dle dotazníkového šetření o kyberšikanu)
- mezi oběťmi jsou častěji dívky (90%)
- nejčastější formou kyberšikany je pomlouvání na internetu, krádež identity na internetu a zneužívání této skutečnosti, výhružné či hanlivé emaily, veřejné vyhrožování na internetu, šíření citlivých informací emailem či na internetu, atd.
- nejčastější reakcí je pak vztek, bezmoc, smutek, stud, bezradnost, atd.
- polovina dotazovaných si myslí, že částečně může problém kyberšikany vyřešit, necelá čtvrtina dotazovaných pak myslí, že problém nemůže vyřešit vůbec
- úspěšné pro vyřešení problému kyberšikany byly strategie: smazání internetového profilu, blokování či filtrování útočnicka, nenavštěvování stránek útoku, změna čísla (emailu, přezdívky)

Závěr

Dle mého názoru je 16,7% obětí kyberšikany, jejichž počet se po vyselektování dotazníkovým šetřením

sníží na 6%, dost málo (s přihlédnutím k výsledkům z předchozím výzkumů, kdy byla hodnota okolo 50%). Můj názor je ten, že toto dotazníkové šetření nepřineslo žádná zásadní zjištění. Nevidím zde žádnou hodnotu výzkumu a i závěry přímo z dokumentace dotazníkového šetření působí rozporuplně, kdy nejprve stanovují, že i předchozí zjištění z České republiky a zahraničí potvrzují kyberšikanu jako jev méně častý (což se dle výše zmíněných výzkumu rozhodně nepotvrdilo) a jedná se pouze o jakési zveličování problému od firem, které se zabývají školením. Na druhou stranu pak definují závěry, že kyberšikanu na školách není možné podceňovat.

Netroufám si stanovit, zda byl výběr vzorku ovlivněn demograficky či jiným faktorem, že došel k takovýmto závěrům, ale kyberšikana je problém velký. Nejedná se o problémy výjimečné až ojedinělé, jak z výsledků výzkumu může vyplývat. Závěry typu, že se jedná o zveličování problému od firem zabývajících se jejich školením lze považovat za striktně mylné. Celosvětový problém je výstupem dotazníkového šetření zlehčován a silně podceňován. V žádném případě dle mého názoru nelze z tohoto výzkumu dělat závěry na velkou část společnosti.

6.4 EU Kids online⁹

Počet respondentů: 23 420 (9-16 let)

Metodologie výzkumu: neuvedeno

Rok výzkumu: 2010

Území: 25 zemí světa (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Maďarsko, Nizozemí, Německo, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Turecko a Velká Británie)

Jedná se o výzkum, který byl financován programem Evropské komise „EC's Safer Internet Programme“.

Cílem bylo rozšíření informací pro následné metody a postupy týkající se internetové bezpečnosti.

Výzkum se směřoval na následující online rizika: pornografie, šikana, zprávy se sexuálním motivem, kontakt s lidmi, které respondent nezná osobně z reálného prostředí, zneužití osobních dat, škodlivé obsahy. Necelých 25% dotazovaných přiznalo zkušenost s většinou z výše zmíněných rizik. 39% dotazovaných se pak setkalo s jedním či více výše zmíněných rizik. Když bychom porovnávali tuto zkušenost napříč jednotlivými státy, větší výskyt rizik (resp. větší negativní zkušenost) lze definovat v zemích jako je

---

⁹ Zdroj: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf);
[http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIRReports/Final%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIRReports/Final%20report.pdf)

Estonsko, Litva, Česká republika. Naopak nejmenší zkušenost vykazovali respondenti v Itálii, Portugalsku či Německu.

29% z dotazovaných dětí (9-16 let) přiznalo, že komunikovalo s osobou, kterou znají pouze přes internet. 8% dotazovaných se s takovou osobou přímo osobně setkalo, z toho 1% se cítilo setkáním obtěžováno. 5% z dotazovaných (9-16 let) bylo příjemcem online zasláné zprávy se zraňujícím obsahem. Z toho 4/5 dotazovaných se svěřilo někomu blízkému či rodině.

Z výsledků dotazníkového šetření pak vyplývá, že setkávání se s riziky souvisí (roste) s věkovou kategorií respondentů:

- 13% z věkové kategorie 9-10 let se setkala s 1 a více riziky,
- 32% z věkové kategorie 11-12 let,
- 49% z věkové kategorie 13-14 let,
- 61% z věkové kategorie 15-16 let.

U chlapců je častějším problémem to, že jsou vystavováni obrázkům s erotickou tematikou. U dívek je běžnější dostávání zraňujících zpráv.

Shrnutí pro ČR

- dospívající z ČR se seznamují na internetu přibližně 2x častěji, než je celkový průměr zkoumaných zemí
- 42% dětí komunikovalo s člověkem, se kterým se seznámili na internetu
- 9% dětí umístilo na internet zprávu se sexuálním obsahem
- 13% dětí zprávu se sexuálním obsahem vidělo či online obdrželo

Závěr

Co se týká umístování zpráv se sexuálním obsahem a jejich zhlédnutí, řadí se ČR na první příčky ve srovnání s ostatními zeměmi. Zajímavostí je, že výzkum dále řešil denní využívání internetu a sociálních sítí, kdy 72% českých dětí uvedlo, že mají profil na některých ze sociálních sítí (to ČR řadí na 5. místo ve srovnání s evropskými zeměmi). Závěr dotazníkového šetření je ten, že české děti jsou až nadprůměrně zdatné, co se týká internetu.

Dle zjištění dotazníkového šetření, 25% přiznalo zkušenost s vyjmenovanými online riziky, které lze považovat za kyberšikanu. Co se týká ČR, 42% dětí komunikuje s člověkem, kterého nezná osobně, ale pouze přes internet a dokonce 13% se s tímto člověkem sešlo osobně. I tady šetření dochází k podobným závěrům jako u českých výzkumů – důvěřování člověku, se kterým se znají přes internet. Je zřejmé, že

nelze internetovou komunikaci zakazovat, považovat za něco nebezpečného, ale v tomto případě se jedná o internetovou komunikaci mladistvých. Jedná se tedy o snadno zranitelné a důvěřivé mladé lidi, kteří zřejmě podceňují nebezpečnost sdělování osobních údajů, posílání fotek či dokonce osobních schůzek postavených na internetovém seznámení.

7. Výzkumy kyberšikany - USA

7.1 Cyberbullying research center – 2010¹⁰

Počet respondentů: 4 441 (10-18 let)

Metodologie výzkumu: neuvedeno

Rok výzkumu: 2010

Území: USA

Jedná se o výzkum prováděný v USA v únoru roku 2010, a to na 37 různých středních školách. První otázky byly směřovány na používání moderních technologií ve shrnutí týdenních aktivit¹¹ respondentů. Nejpopulárnější je mezi respondenty mobilní telefon (83%), dále pak posílání zpráv (77,3%), internet pro školní úkoly (50,8%), Facebook (50,1%), herní konzole (50%), aj. – viz *Příloha A*.

Co se týká zkušenosti s kyberšikanou, 20,8% respondentů uvedlo, že zažilo kyberšikanu. Dotaz byl upřesněn na kyberšikanu v předchozích 30 dnech, potom tedy 14,3% mělo zkušenost se zraňujícími komentáři, 13,3% pak se šířením pomluv. 17% z dotazovaných pak uvedlo, že bylo šikanováno v 1 nebo více z 9 forem představených jako kyberšikana¹², a to v intenzitě 2 krát či vícekrát během posledních 30 dnů – viz *Příloha B*.

Co se týká kyberšikany z pohledu útočníka, 19,4% dotazovaných přiznalo zkušenost. Z toho přibližně 11,2% respondentů potvrdilo, že během předchozích 30 dnů použili 1 nebo více z 9 forem představených jako kyberšikana. 8,8% rozšiřovalo na internetu urážlivé pomluvy, 6,8% pak šířilo přes SMS či email pomluvy o někom, aj – viz *Příloha C*.

Další otázka byla zaměřena na kyberšikanu z pohledu pohlaví. Pravděpodobnější obětí jsou z pohledu tohoto výzkumu dívky (25,1%), oproti chlapcům (16,6%). Jako oběti úmyslného umístování urážlivých komentářů na internet zaujímají prvenství dívky (18,2% oproti chlapcům s 10,5%). Naopak ohledně obětí online umístování urážlivých videí či obrázků jsou v popředí chlapci (videa 3,6% oproti dívkám s 2,3%, u obrázků 4,6% oproti dívkám s 3,1%) – více viz *Příloha D*.

---

¹⁰ Zdroj: <http://cyberbullying.us/2010-data/>

¹¹ Pozn.: dotaz byl na používání alespoň 1x týdně

¹² Pozn.: uložení hrubých komentářů o někom online na internet, rozhlašovat o někom hrubé promluvy online, vyhrožovat někomu ublížením přes SMS, vyhrožovat někomu online, vytvořit urážlivé stránky o někom, vytvořit urážlivé video a dát ho na internet, atd.

Výzkum se zaměřil i na vztah mezi sexuální orientací a kyberšikanou. Dle výsledků tohoto výzkumu, jedinci, kteří nejsou heterosexuální, jsou pravděpodobněji obětí kyberšikany. Více jak 17% neheterosexuálně orientovaných respondentů bylo v posledních 30 dnech před výzkumem obětí kyberšikany, a to oproti 7% jejich heterosexuálních vrstevníků. Při porovnání z pohledu útočnicka bylo přibližně 21% neheterosexuálně orientovaných respondentů v pozici útočnicka kyberšikany (oproti přibližně 8% heterosexuálních jedinců) během posledních 30 dnů před dotazníkovým šetřením – viz *Příloha E*.

Shrnutí

Z celkového počtu 4 441 dotazových mělo zkušenost s kyberšikanou přibližně 20% dotazovaných (z pozice oběti), zpravidla se jednalo o dívky. Právě u dívek je častější kyberšikana prostřednictvím umístování online urážlivých komentářů. Naproti tomu u chlapců se jedná o kyberšikanu prostřednictvím umístování urážlivých videí či obrázků. Zajímavou částí je sledování vztahů mezi sexuální orientací a kyberšikanou. Závěry v tomto pohledu byly takové, že neheterosexuální jedinci jsou častější obětí kyberšikany oproti heterosexuálním respondentům, ale větší četnosti dosahují i v pozici útočnicka právě v porovnání s heterosexuálními vrstevníky. Dle mého názoru není ani tak překvapivé zjištění větší četnosti neheterosexuálních obětí kyberšikany, to lze předpokládat. Z logického pohledu se totiž většinou bude jednat o jedince či několik jedinců ve třídě, co se nějakým způsobem odlišují od většiny. Bude se tedy na něj (či na ně) směřovat pozornost třídy a tento jedinec (či několik jedinců) jsou dle mého názoru snadným terčem pro šikanu, kyberšikanu.

Co nelze ale tak jasně vysvětlit, je vyšší četnost kyberšikany u útočnicka neheterosexuála. Možným vysvětlením je z mého pohledu zpětná vazba – reakce na probíhající šikanu či kyberšikanu.

7.2 Cyberbullying research center – 2014¹³

Počet respondentů: 661 (11-14 let)

Metodologie výzkumu: neuvedeno

Rok výzkumu: 2014

Území: USA

Jedná se o další výzkum prováděný v USA v únoru roku 2014. První otázka je opět zaměřena na používání moderních technologií ve shrnutí týdenních aktivit respondentů. Nejpopulárnější je odesílání SMS zpráv (87,7%), následuje mobilní telefon (80,2%), používání mobilních aplikací (79,1%), používání

---

¹³ Zdroj: <http://cyberbullying.us/2014-data/>

internetu pro školní úkoly (73,4%). Z výsledků tedy vyplývá, že internet a technologie jsou mladými lidmi využívány spíše k zábavě než například pro školní potřeby. Více viz *Příloha F*.

Ohledně zkušenosti s kyberšikanou, 34,6% přiznalo, že bylo někdy už obětmi kyberšikany. Při dotazování na kyberšikanu v posledních 30 dnech před dotazníkovým šetřením odpovědělo 14,4%, že bylo terčem zraňujícím online komentářů, 14,1% šíření pomluv na internetu. 18% dotazovaných pak přiznalo, že během posledních 30 dnů byli obětmi 1 či více forem představených jako kyberšikana¹⁴, a to 2 krát či vícekrát (viz *Příloha G*).

Ze sledovaného vzorku má 17% dotazovaných zkušenost s kyberšikanou z pozice útočníka. Nejtypičtějším útokem je pak online umístování zraňujících komentářů či jiných pomluv (5,7%), online umístování urážek přes email či textové zprávy (4%), aj. viz *Příloha H*.

I v tomto výzkumu vychází jako častější obětmi kyberšikana dívky 40,1% oproti chlapcům 29,3%. Opět i zde vychází, že pro dívky je typičtější šíření pomluv, zatímco pro chlapce online umístování obrázků či videí (viz *Příloha I*).

Shrnutí

Z celkového počtu 661 dotazovaných uvedlo 35%, že v minulosti bylo obětmi kyberšikany. Výzkum měl podobnou strukturu jako ten z roku 2010. Ohledně používání technologií mladistvými byly výsledky podobné. Lze říci, že používání mobilního telefonu, SMS zpráv či používání mobilních aplikací jsou nejčastější činnosti mladistvých. Až potom následuje použití internetu pro školní potřeby (př. zpracování úkolů). Je zde tedy patrné, že technologie jsou prvotně užívány pro zábavu, pak až pro školní účely. Ohledně zkušenosti s kyberšikanou během posledních 30 dnů před dotazníkovým šetřením, bylo jako nejčastější projev označeno šíření pomluv či umístování urážek. Kyberšikanu z pohledu útočníka pak v obou dotazníkových šetřeních přiznalo necelých 20% z dotazovaných.

---

¹⁴ Pozn.: uložení hrubých komentářů o někom online na internet, rozhlašovat o někom hrubé promluvy online, vyhrožovat někomu ublížením přes SMS, vyhrožovat někomu online, vytvořit urážlivé stránky o někom, vytvořit urážlivé video a dát ho na internet, atd.

7.3 Cyberbullying research center – 2015¹⁵

Počet respondentů: 457 (11-15 let)

Metodologie výzkumu: neuvedeno

Rok výzkumu: 2014

Území: USA

Zatím poslední výzkum postavený na stejné struktuře otázek proběhl v roce 2015. První otázka byla opět směřována na využití moderních technologií v týdenním horizontu. Nejpopulárnější bylo mezi dospívajícími odesílání zpráv (75,4%), používání internetových aplikací (74,2%), herní konzole (66,2%), používání mobilního telefonu (63,2%). Použití internetu pro školní úkoly je až na 12. místě (22,2%). Zde je už patrné, jak prvotní užívání těchto technologií je pro zábavu nebo volný čas (více viz *Příloha J*).

Ohledně zkušenosti s kyberšikanou, 34,4% přiznalo, že ji zažívá. Při upřesnění na kyberšikanu v posledních 30 dnech, 12,8% uvedlo, že bylo terčem zraňujících komentářů, 19,4% obětí šíření pomluv. 21% vzorku pak uvedlo, že bylo obětí 1 či více forem představených jako kyberšikana¹⁶, a to 2 krát či vícekrát (viz *Příloha K*).

14,6% z dospívajících přiznalo, že bylo i v pozici útočníka kyberšikany. Nejčastější činností bylo umístování pohoršujících komentářů na internetu (3,9%), pomlouvání ostatních prostřednictvím textových zpráv či emailů (2,6%), umístování urážlivých online komentářů o ostatních (2,1%) aj. viz *Příloha L*. Při analyzování kyberšikany dle pohlaví bylo zjištěno, že častější obětí jsou dívky (40,6%) oproti chlapcům (28,8%) viz *Příloha M*.

Shrnutí

Z celkového počtu 457 dotazovaných přiznalo zkušenost s kyberšikanou 34% dotazovaných. Opět i zde bylo nejčastějším typem kyberšikany online umístování zraňujících komentářů či šíření pomluv. Na druhou stranu ale i 17% dotazovaných přiznalo zkušenost s kyberšikanou z pozice útočníka. Lze říci, že výzkumy jsou postaveny na podobném (či stejném) typu otázek (viz. kap. 7.1 a 7.2) a všechny směřují ke stejným závěrům (více viz kap. 8).

---

¹⁵ Zdroj: <http://cyberbullying.us/2015-data/>

¹⁶ Pozn.: uložení hrubých komentářů o někom online na internet, rozhlašovat o někom hrubé promluvy online, vyhrožovat někomu ublížením přes SMS, vyhrožovat někomu online, vytvořit urážlivé stránky o někom, vytvořit urážlivé video a dát ho na internet, atd.

8. Shrnutí

8.1 Výzkumy kyberšikany v ČR

Co se týká výzkumů kyberšikany realizovaných v ČR, jasně se potvrdilo, že kyberšikana je zde vážný problém. U zatím největšího českého výzkumu (kap. 6.2) přiznalo zkušenost s kyberšikanou přibližně 50% dotazovaných (podobná hodnota se potvrdila i ve výzkumu v kap. 6.1).

Ve všech českých výzkumech se objevily mezi nejčastějšími projevy kyberšikany útoky přes komunikační prostředky či proniknutí do uživatelských účtů.

Co se týká závislosti počtu útočníků a obětí, byl vývoj ve sledovaných 2 výzkumech (6.1, 6.2, kde se informace objevily), následující:

- rok 2009: 33% útočníků, obětí 46,8%
- rok 2013: 5% útočníků, obětí 50,62%.

Z uvedených hodnot vyplývá, že ačkoli roste počet obětí kyberšikany, počet útočníků se snižuje.

Co se ukázalo jako zásadní problém mládeže je podceňování nebezpečnosti internetové komunikace, kdy mladí lidé jsou ochotni jít na osobní schůzku s osobou, kterou znají pouze přes internet. V roce 2009 souhlasilo s takovou schůzkou 39,2%, v roce 2013 to pak bylo 54,95%. Tento problém se potvrdil u všech českých výzkumů, doplněno podceňováním ochrany osobních údajů. Dokonce dle výzkumu *EU Kids Online* (kap. 6.4) bylo zjištěno, že dospívající se v ČR, ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi, seznamují na internetu přibližně 2x častěji než byl průměr zkoumaných zemí.

8.2 Výzkumy kyberšikany v USA

Tyto výzkumy byly postaveny na velmi podobné struktuře otázek, lze je tedy dobře mezi sebou porovnat. Ohledně výzkumů kyberšikany v USA bylo zjištěno, že necelá 1/3 dotazovaných přiznala zkušenost s kyberšikanou. Vývoj obětí kyberšikany a útočníků v letech 2010 a 2015 je následující:

- 2010 – obětí kyberšikany 20%, útočníkem kyberšikany 19,4%
- 2014 – obětí kyberšikany 35%, útočníkem kyberšikany 17%
- 2015 – obětí kyberšikany 34%, útočníkem kyberšikany 14,6%

I zde je patrné, že ačkoliv roste počet obětí kyberšikany, počet útočníků se snižuje.

Co se týká pohlaví obětí kyberšikany, byl vývoj ve 3 sledovaných výzkumech následující:

- 2010 – dívky obětí kyberšikany 25%, chlapci 16,6%

- 2014 – dívky obětí kyberšikany 40,1%, chlapci 29,3%

- 2015 – dívky obětí kyberšikany 40,6%, chlapci 28,8%.

Kyberšikana se v USA tedy častěji vyskytuje u dívek (ve sledovaných letech rostoucí tendence). U chlapců se objevuje rostoucí trend mezi roky 2010 a 2014, v roce 2015 lze zaznamenat už mírný pokles (a to o 0,5 procentního bodu).

U výzkumu z roku 2010 (u výzkumu z roku 2014 a 2015 nebyla tato informace zveřejněna) se objevuje vypořádání vztahu mezi sexuální orientací a kyberšikanou. Bohužel tato závislost nebyla v dalších letech potvrzena ani vyvrácena, neboť v dokumentaci z ostatních výzkumů se tato informace neobjevuje.

V čem se však všechny výzkumy z USA shodují je následující: častější obětí kyberšikany jsou dívky. Dle těchto výzkumů jsou dívky nejčastěji terčem urážlivých komentářů na internetu. Chlapci jsou pak terčem urážlivých videí či hanlivých obrázků na internetu. Jedná se o příklady projevů kyberšikany, které byly shodné ve všech 3 výzkumech.

9. Závěr

Porovnávají-li se výzkumy v rámci více zemí, jedná se o složitý proces. I kdyby byly všechny výzkumy postaveny na stejných základech a šly by teoreticky snadno porovnat, jsou zde vnější faktory (faktory specifické pro každou zemi), které bez dalších zkoumání lze jen těžko zohlednit (např. úroveň státu z hlediska technologické vyspělosti, sociální poměry, ekonomická úroveň obyvatelstva, dostupnost moderních technologií, aj.). Tyto faktory nejsou v této práci brány v úvahu. Přesto jsou níže definovány vztahy závislosti (trendy).

Co se týká závislosti počtu útočníků a obětí v ČR, byl vývoj ve sledovaných 2 výzkumech (6.1, 6.2), kde se informace objevily, následující:

- rok 2009: 33% útočníků, obětí 46,8%
- rok 2013: 5% útočníků, obětí 50,62%.

Při určitém úhlu pohledu lze dojít k několika závěrům. To, že tento poměr vychází značně rozdílný, může nasvědčovat tomu (za předpokladu, že část dotazníků byla vyplňována ve školách – kolektivech), že agresor ve většině případech není ze stejného prostředí (předpoklad školního prostředí), jako oběť. Jinak by tato čísla musela být relativně podobná. Druhým vysvětlením může být například strach z přiznání se k činnosti útočníka kyberšikany z důvodu porušení anonymity dotazníkového šetření (docházelo by tedy ke zkreslení výsledků). V roce 2013 oproti roku 2009 vzrostl počet respondentů, kteří byli ochotni jít na osobní schůzku iniciovanou přes internet, o přibližně 15 procentních bodů. Výzkumy prováděnými v ČR bylo dále zjištěno, že problematika kyberšikany nejvíce souvisí s podceňováním potenciálního nebezpečí internetové komunikace a poskytováním osobních údajů (v tomto případě nejen jména, bydliště, telefonního čísla, ale i fotografií či důvěrných osobních informací). Tato zjištění jsou společná pro všechny výzkumy v ČR a lze je nazývat tzv. „živnou půdou“ pro kyberšikanu.

Tento výsledek by měl tedy stanovovat, jakým směrem by se měla směřovat určitá prevence. Dle mého názoru je nutno představit dospívajícím problém kyberšikany jiným způsobem. To, že se bude o kyberšikaně ve školách diskutovat, tisknout propagační materiály, aj. – tento směr je dle mého názoru dobrý, ale jako určitý základ. Co bych považoval za účinnější, je poukázání na skutečné příběhy dospívajících, kteří se s kyberšikanou setkali. Ukázat tak, že ten problém není jen v rovině teoretické, ale představit reálné situace, které v těch nejhorších případech vedly až k sebevraždám jedinců. Tuto propagaci ve smyslu poukázání na ostrašující případy lze srovnat s prezentací černých plic a nádorů jazyka na krabičkách cigaret. Dle mého názoru člověka spíše odradí morbidní obrázek nemocných plic než nápis „kouření způsobuje rakovinu“. Jde o to, prezentovat kyberšikanu jako vážný problém, problém denního a

pravidelného charakteru. Problém, který se týká hlavně dospívající populace a v nejhorším stádiu může vést až k sebevraždě.

Vývoj počtu obětí kyberšikany v USA má od roku 2010 do roku 2014 rostoucí trend (15 procentních bodů), výjimkou je rok 2015, kdy hodnota klesla o 1 procentní bod oproti roku předchozímu. Nárůst lze odůvodnit vývojem informačních technologií, sociálních sítí, atd. Pokles v roce 2015 lze zhodnotit jako meziroční kolísání. Vývoj počtu útočníků kyberšikany v USA má jasnou klesající tendenci. Když porovnáme rostoucí trend obětí kyberšikany v USA¹⁷ a klesající trend útočníků je zřejmý inverzní vztah. Z toho vyplývá, že ubývají agresori z blízkého prostředí obětí (ze školního prostředí) a současně přibývají agresori z mimoškolního prostředí. Co se týká určení pohlaví obětí kyberšikany, ve všech výzkumech bylo dosaženo shody, kdy častější obětí jsou dívky. Jak bylo uvedeno v kap. 8.4, důvodem může být všeobecně vnímaný pohled na ženy – jako na zranitelnější. Výzkumy z USA pak naznačily vztah mezi sexuální orientací a kyberšikanou. Bylo zjištěno, že neheterosexuální jedinci jsou častější obětí kyberšikany oproti heterosexuálním respondentům, ale větší četnosti dosahují i v pozici útočníka právě v porovnání s heterosexuálními vrstevníky. Tato závislost nebyla v dalších letech potvrzena ani vyvrácena, neboť v dokumentaci z ostatních výzkumů se tato informace neobjevuje. Nejčastějším projevem kyberšikany pak byly urážlivé komentáře na internetu (dívky jako oběť kyberšikany) nebo urážlivá videa či obrázky na internetu (chlapci jako oběť kyberšikany). Problém lze definovat už ve snadném nahrání videa či umístění komentáře na internet. Jedná se o krok trvající několik desítek vteřin. V tomto případě by určitým řešením bylo nastavení určitého schvalovacího procesu ze strany administrátora internetových stránek či sociální sítě. Ovšem otázkou zůstává, zda je to vůbec v současné době realizovatelné.¹⁸

Jak ve výzkumu z ČR, tak i ve výzkumu z USA se objevuje inverzní vztah mezi počtem útočníků a obětí kyberšikany. U obou zemí se potvrdilo, že častější obětí kyberšikany jsou dívky. Nejčastější projevy kyberšikany v ČR jsou útoky přes komunikační prostředky či proniknutí do uživatelských účtů, v USA se jedná o urážlivé komentáře na internetu (dívky jako oběť kyberšikany) nebo urážlivá videa či obrázky na internetu (chlapci jako oběť kyberšikany). U výzkumu z USA z roku 2010 se objevuje vypořádání vztahu mezi sexuální orientací a kyberšikanou. Bohužel tato závislost nebyla v dalších letech potvrzena ani vyvrácena, neboť v dokumentaci z ostatních výzkumů z USA neobjevuje. V ČR tato závislost nebyla zkoumána vůbec.

---

¹⁷ Pozn. rok 2015 je brán jako meziroční kolísání neovlivňující změnu trendu

¹⁸ Pozn. myšleno za předpokladu kolik tisíců příspěvků na internet každý den přibývá

Závěrem - kyberšikana a budoucnost? Těžko predikovat určitý vývoj, ale když si vezmeme úroveň vyspělosti informačních technologií 5 nebo 10 let zpátky, a kde jsme dnes, viděl bych kyberšikana jako stále nebezpečnější problém, jehož výskyt bude čtenější. Je nutné se touto problematikou zabývat už v rovině prevence. Zlepšovat bezpečnost internetové komunikace, zabezpečení jednotlivých účtů, podmiňovat založení účtu naskenováním osobních údajů a tak pro případné problémy zjednodušit identifikaci vlastníků těchto účtů, atd.

10. Seznam knižních zdrojů

BURDOVÁ, Eva a Jan TRAXLER. *Bezpečně na internetu*. Vyd. 1. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014, 43 s. ISBN 978-80-904864-9-2.

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 332 s. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOPECKÝ, Kamil. *Rizika internetové komunikace v teorii a praxi*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 188 s. ISBN 978-80-244-3571-8.

LIDICKÁ, Jana. *Kyberšikana. Psychologie pro praxi*. Praha: Karolinum, 2009, s. 71-84. ISSN 1803-8670.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-80-7367-984-2.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 183 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 232 s. ISBN 978-80-244-4227-3.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003, 158 s. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Vyd. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, 225 s. ISBN 978-80-7368-858-5.

WILLARD, Nancy E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign, Ill.: Research Press, c2007, v, 311 p. ISBN 978-0-87822-537-8.

11. Seznam internetových zdrojů

Klíčová zjištění: EU Kids Online šetření. *Media and Communications: EU Kids Online* [online]. 2011, (1) [cit. 2015-08-04]. Dostupné z:

[http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf)

LIVINGSTONE, Sonia, Leslie HADDON, Anke GÖRZIG a Kjartan ÓLAFSSON. EU Kids Online. *Media and Communications: EU Kids Online* [online]. 2011, (1) [cit. 2015-08-04]. Dostupné z:

[http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf)

Nebezpečí elektronické komunikace: Zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu Prevence nebezpečných komunikačních praktik spojených s elektronickou komunikací pro pedagogy a nepedagogy. KREJČÍ, Veronika a Kamil KOPECKÝ. *Bezpečný internet.cz* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/1-nebezpei-elektronicke-komunikace-1-2009-2010

Online obtěžování a kyberšikana: Zpráva projektu „Copingové strategie kyberšikany u adolescentů“.

MACHÁČKOVÁ, Hana, Alena ČERNÁ, Lenka DĚDKOVÁ, Anna ŠEVČÍKOVÁ a Eva BLAŽKOVÁ. *Cyberpsychology* [online]. Brno, 2012 [cit. 2015-08-01]. Dostupné z:

http://www.cyberpsychology.eu/team/storage/2012-Machackova-Online_obtezovani_a_kybersikana.pdf

PATCHIN, Justin W. Cyberbullying research center 2010. *Cyberbullying research center* [online]. 2013, (1) [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://cyberbullying.us/2010-data/>

PATCHIN, Justin W. Cyberbullying research center 2014. *Cyberbullying research center* [online]. 2014, (1) [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://cyberbullying.us/2014-data/>

PATCHIN, Justin W. Cyberbullying research center 2015. *Cyberbullying research center* [online]. 2015, (1) [cit. 2015-08-06]. Dostupné z: <http://cyberbullying.us/2015-data/>

PRICE, Megan a John DALGLEISH. Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Cyberbullying* [online]. 2010, (1) [cit. 2015-07-26]. Dostupné z:

<http://www.kidshelp.com.au/upload/22882.pdf>

SMITH, Peter K., Jess MAHDAVI, Manuel CARVALHO, Sonja FISHER, Shanette RUSSELL a Neil TIPPETT. Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* [online]. 2008, (4): 376-385 [cit. 2015-08-04]. ISSN 0021-9630. Dostupné z: <http://www.gold.ac.uk/media/SmithJCPP.pdf>

Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013. CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI , SEZNAM.CZ. *Bezpečný internet.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-08-01]. Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

12. Seznam příloh

Příloha A - Využívání technologií mladistvými 2010

Příloha B - Zkušenost s kyberšikanou 2010

Příloha C - Provozování kyberšikany (z pohledu útočníka) 2010

Příloha D - Kyberšikana dle pohlaví 2010

Příloha E - Rozdělení kyberšikany dle sexuální orientace 2010

Příloha F - Využití technologií mladistvými 2014

Příloha G - Zkušenost s kyberšikanou 2014

Příloha H - Provozování kyberšikany (z pohledu útočníka) 2014

Příloha I - Kyberšikana dle pohlaví 2014

Příloha J - Využívání technologií mladistvými 2015

Příloha K - Zkušenost s kyberšikanou 2015

Příloha L - Provozování kyberšikany (z pohledu útočníka) 2015

Příloha M - Kyberšikana dle pohlaví 2015

13. Resumé

This thesis analyses the research about cyberbullying in the Czech Republic and the USA. The following conclusions were based on methods of description and comparison.

As research in the Czech Republic, as well as research in the US appears inverse relationship between the number of attackers and victims of cyberbullying. For both countries was confirmed that the more frequent victims of cyberbullying are girls. The most common manifestations of cyberbullying in the Czech Republic are attacks through communication means or insight into user accounts. In the US it means offensive comments on the Internet (the girl as a victim of cyberbullying) or offensive videos or pictures on the Internet (boys as a victim of cyberbullying). In research from the US in 2010 appeared the observed relationship between sexual orientation and cyberbullying. However, this dependence has not been confirmed in later years or disproved because it does not appear in the documentation of other studies in the US. In the Czech Republic this dependence has not been investigated at all.

14. Přílohy

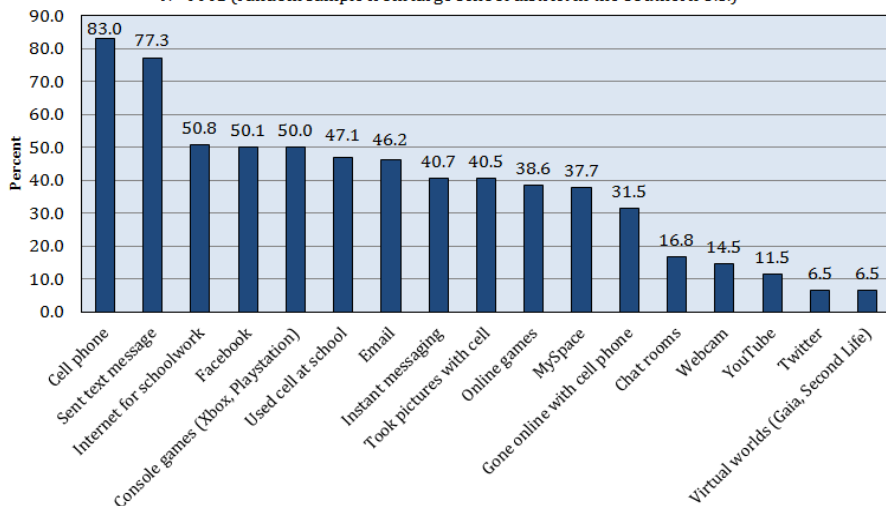
Příloha A – Využívání technologií mladistvými 2010¹⁹

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2010)

Teens Use of Technology

Weekly Activities (10 to 18-year-olds)

N=4441 (random sample from large school district in the southern U.S.)

Cyberbullying Reseach Center
www.cyberbullying.us

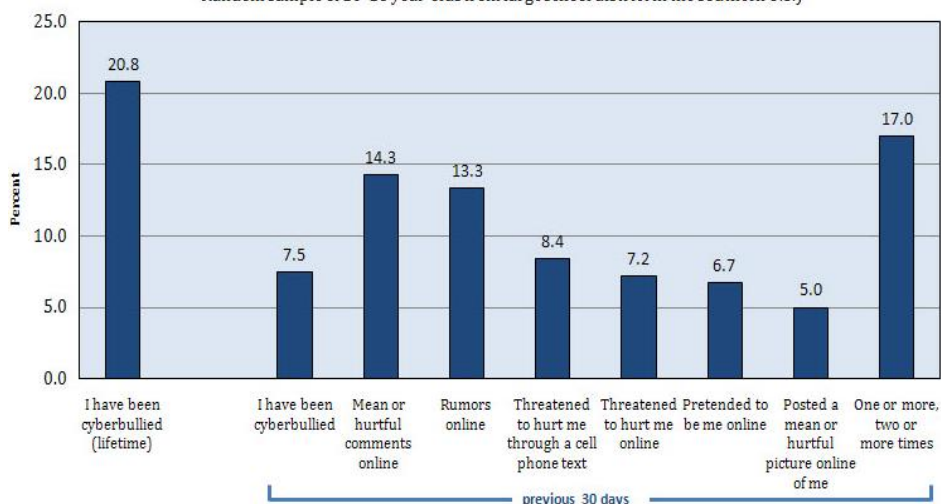
Příloha B – Zkušenost s kyberšikanou 2010²⁰

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2010)

Cyberbullying Victimization

N=4441

Random sample of 10-18 year-olds from largeschool district in the southern U.S.)

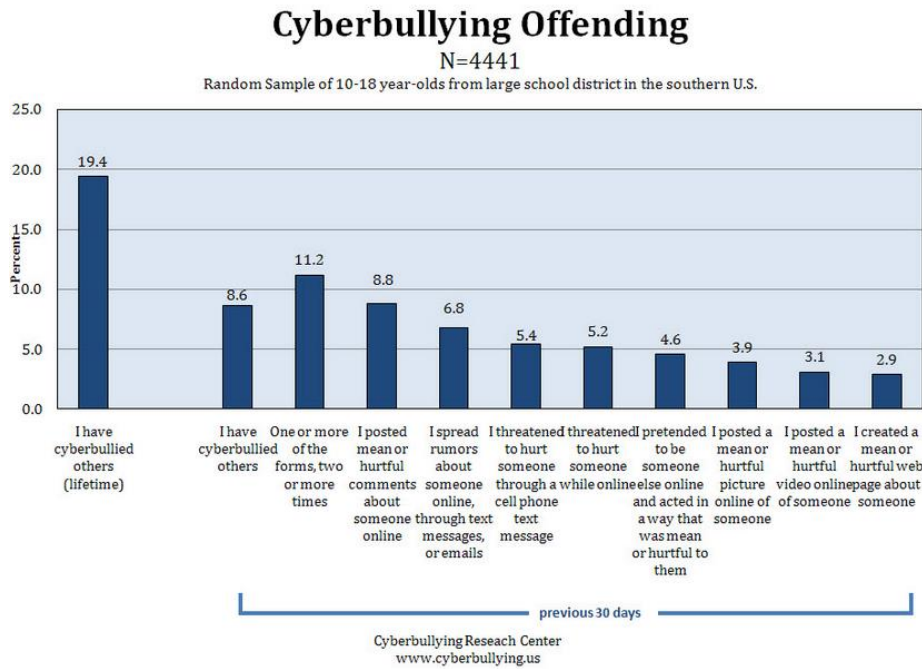
Cyberbullying Reseach Center
www.cyberbullying.us

¹⁹ Dostupné z: http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2013/07/teen_tech_use_2010.png

²⁰ Dostupné z: http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2013/07/2010_victimization.jpg

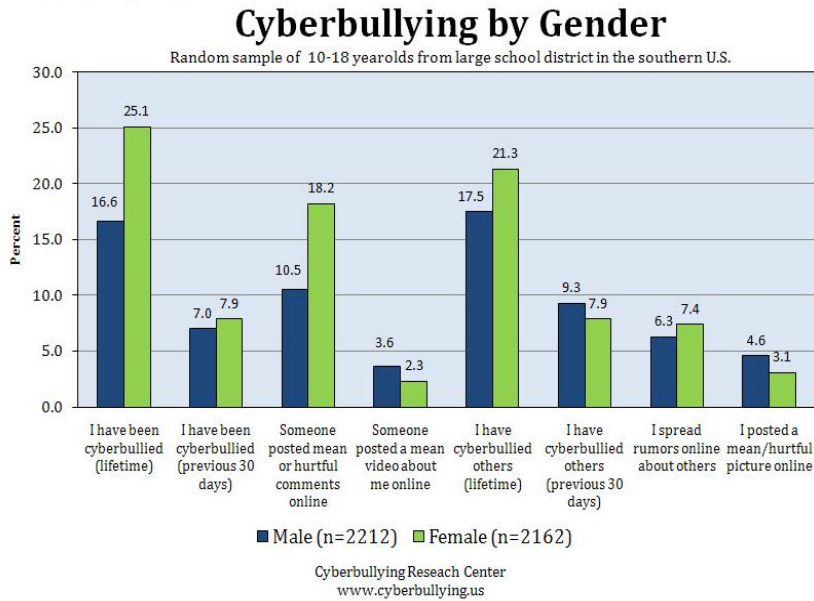
Příloha C – Provozování kyberšikany (z pohledu útočníka) 2010²¹

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2010)

Příloha D – Kyberšikana dle pohlaví 2010²²

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2010)

²¹ Dostupné z: http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2013/07/2010_offending.jpg

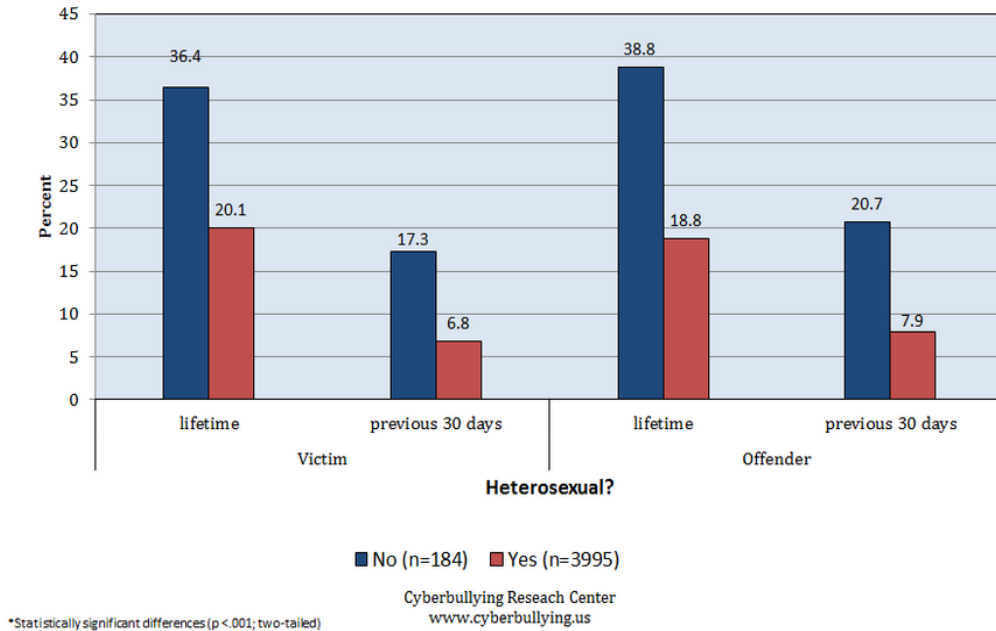
²² Dostupné z: http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2013/07/2010_gender.jpg

Příloha E – Rozdělení kyberšikany dle sexuální orientace 2010²³

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2010)

Cyberbullying by Sexual Orientation

Random sample of 10-18 year-olds from large school district in the southern U.S.

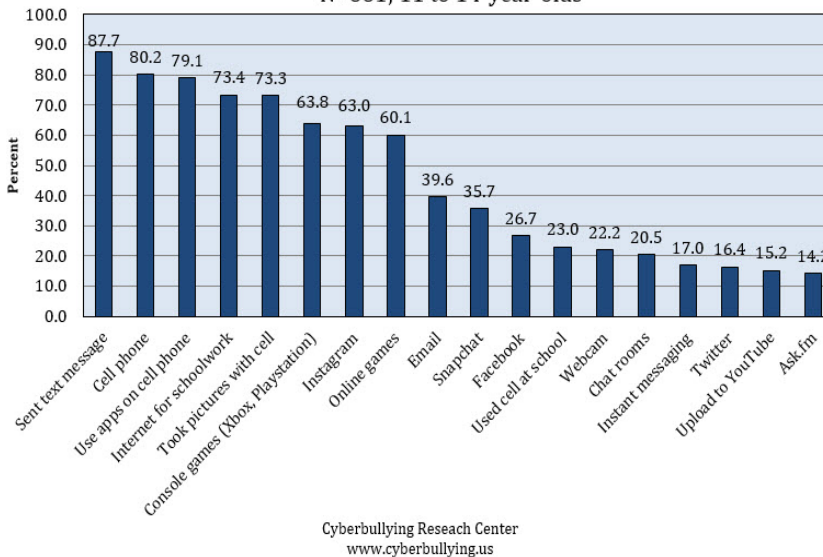

Příloha F – Využití technologií mladistvými 2014²⁴

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2014)

Teens Use of Technology

Weekly Activities
N=661; 11 to 14-year-olds

²³ Dostupné z: http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2013/07/cyberbullying_sexual_orientation.png

²⁴ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/Teen-tech-use-2014.jpg>

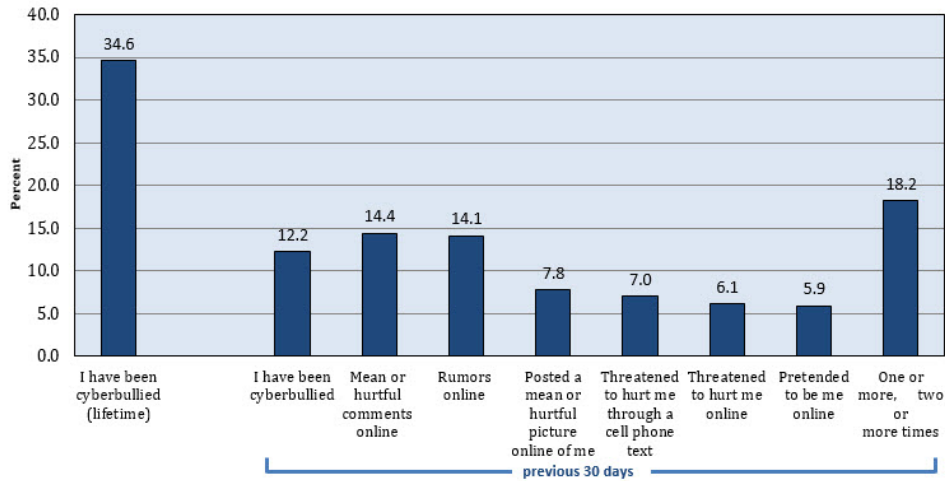
Příloha G – Zkušenost s kyberšikanou 2014²⁵

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2014)

Cyberbullying Victimization

N=661

(Random sample of 11-14 year-olds, from school in northeastern U.S. - Jan 2014)

Cyberbullying Research Center
www.cyberbullying.us

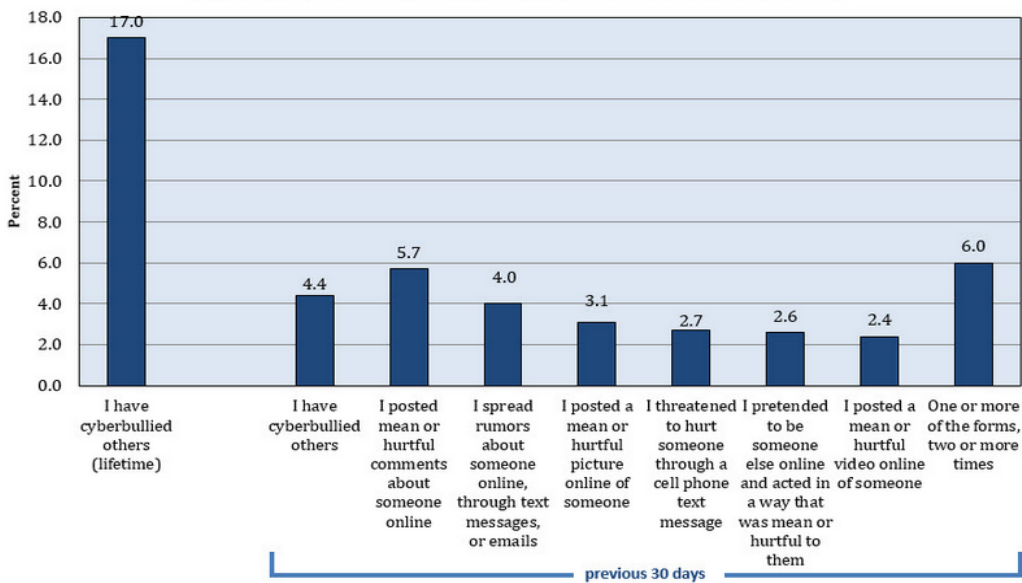
Příloha H – Provozování kyberšika (z pohledu útočníka) 2014²⁶

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2014)

Cyberbullying Offending

N=661

(Random sample of 11-14 year-olds, from school in northeastern U.S. - Jan 2014)

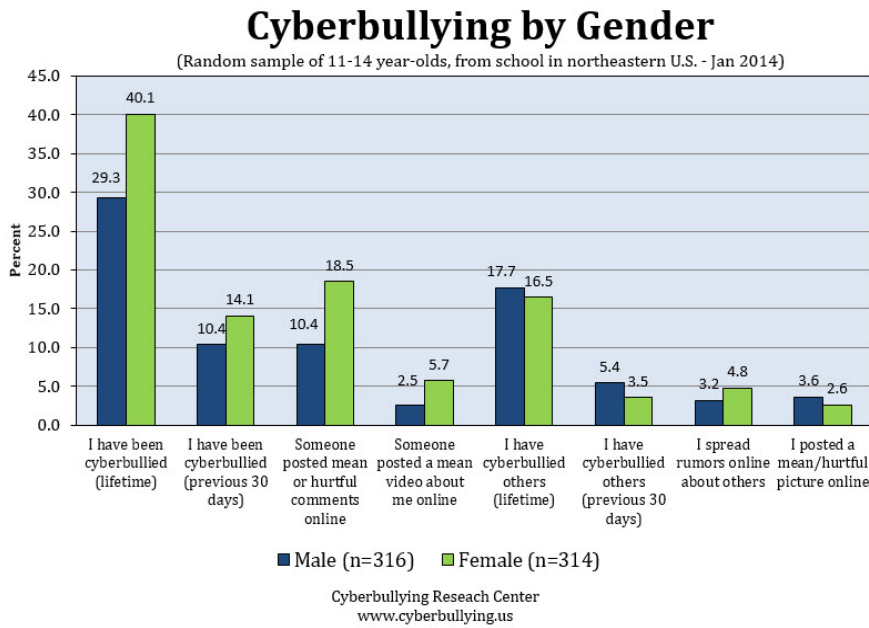
Cyberbullying Research Center
www.cyberbullying.us

²⁵ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/Cyberbullying-victimization-2014.jpg>

²⁶ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/Cyberbullying-offending-2014.jpg>

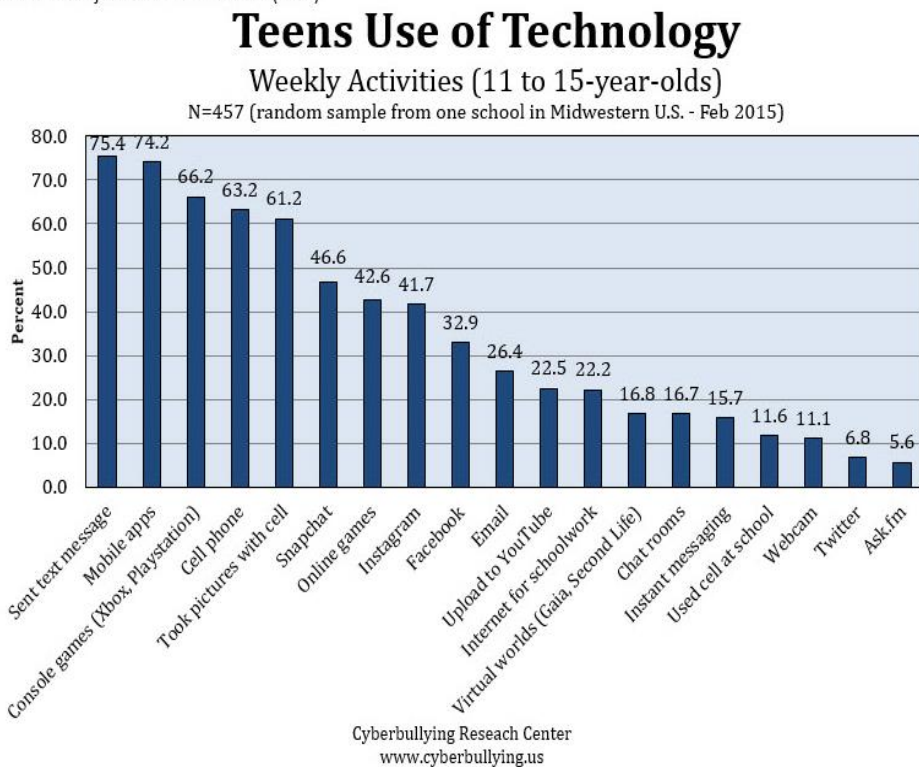
Příloha I – Kyberšikana dle pohlaví 2014²⁷

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2014)

Příloha J – Využívání technologií mladistvými 2015²⁸

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2015)

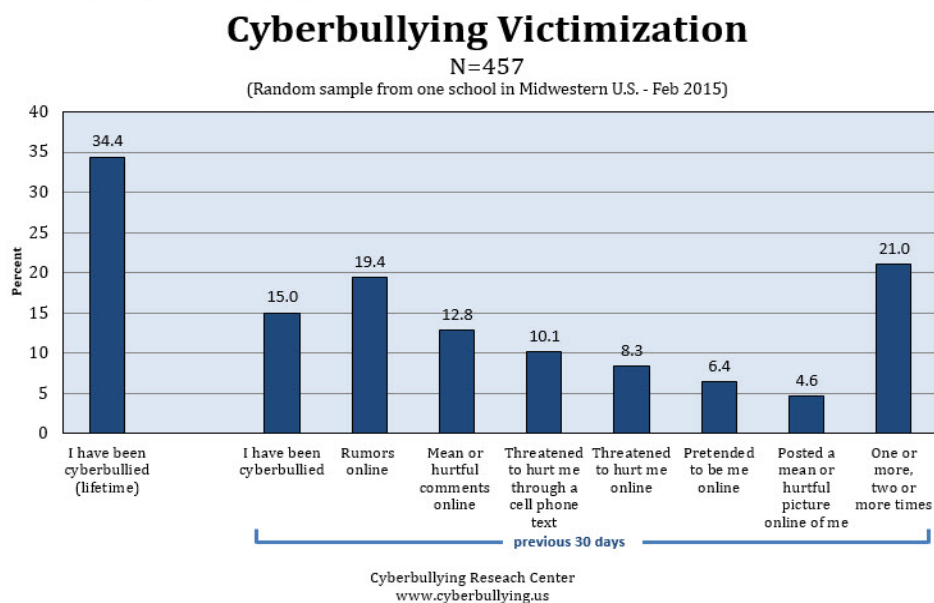

²⁷ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/Cyberbullying-gender-2014.jpg>

²⁸ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/Teen-tech-use-2015.jpg>

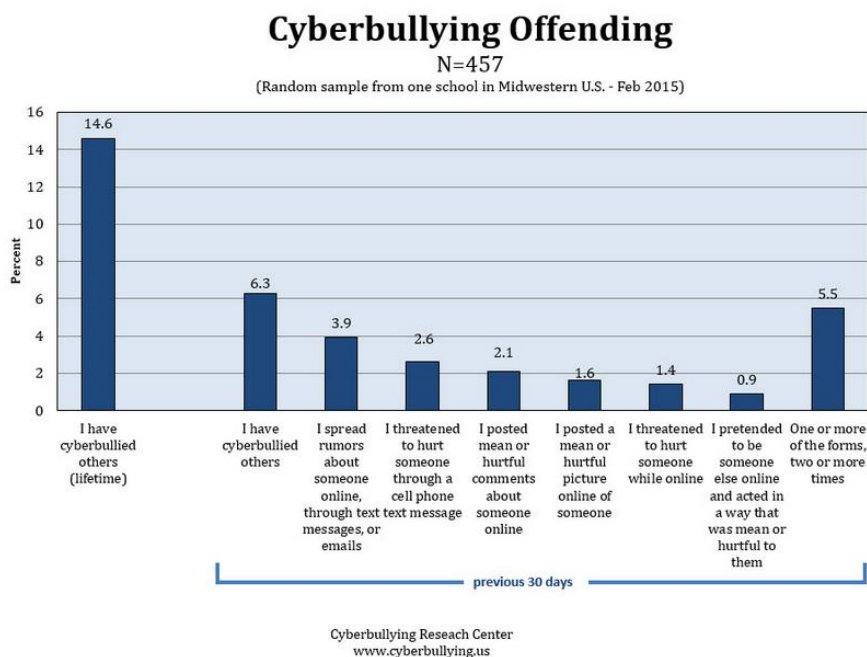
Příloha K – Zkušenost s kyberšikanou 2015²⁹

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2015)

Příloha L – Provozování kyberšikany (z pohledu útočníka) 2015³⁰

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2015)

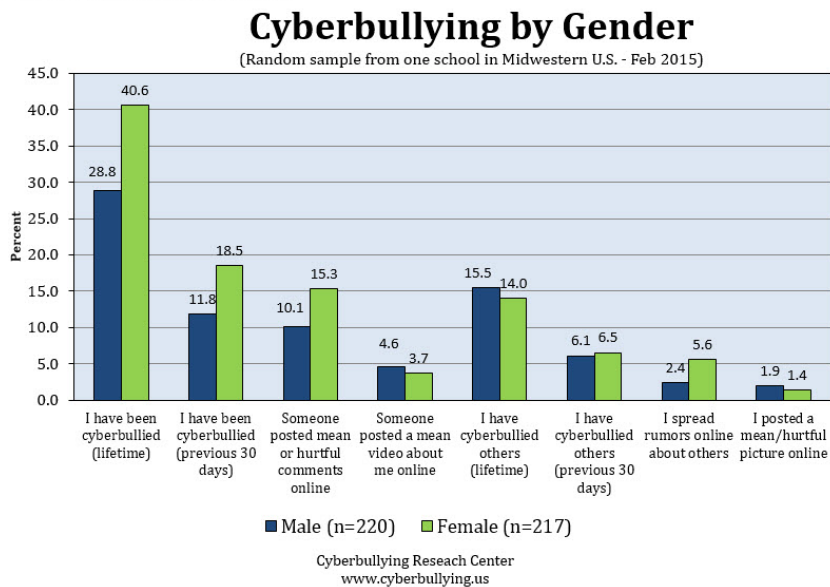

²⁹ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/cyberbullying-victimization-2015.jpg>

³⁰ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/cyberbullying-offending-2015.jpg>

Příloha M – Kyberšikana dle pohlaví 2015³¹

Sameer Hinduja and Justin W. Patchin (2015)

³¹ Dostupné z: <http://cyberbullying.us/blog/wp-content/uploads/2015/05/cyberbullying-gender-2015.jpg>